

הבנו

פרשת שמיני תשפ"ה

שנה ז'
חוברת כ"ט
גליון 361

הרב שמעון שפיצער שליט"א

לתרומות וחכיות בהפצת הגליון
ושיעורי הבינוני, צרו קשר עם 'מכון
הבינוני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הבינוני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com
קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שיש, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

072.257.7726 א"י
718.686.8300 ארה"ב
0204.586.2115 בריטניה
03.300.0223 בלגיה

קול הבינוני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רפ"ב

יום שלישי פרשת ויקרא ג' ניסן תשפ"ה

ה דרך להעביר לילדים הרגשים של אמונה ובטחון

והגדת לבנך ביום ההוא לאמור | אין כמו דוגמא אישית | הילד פוגש את אביו בקלקלותיו | תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים | מסרים שהם מעבר למילים | ההתנהגות גוברת על המילים | ההרגשים גוברים על ההתנהגות | הבן מרגיש את לב אביו | הלבבות מרגישים אף ממרחקים | דברים היוצאים מן הלב | לעורר רגשי אהבה על הילד | התנהגות מלטפת אינה מחפה | מסירת הרגשים אל אמונה ובטחון | ההרגשים עוברים ונקלטים | הכל תלוי בהרגשים שבלב | כעס שמקורו ב'כוחי ועוצם ידי' | שפך חמתו על בנו בלי פרופורציה | לומר 'לא' עם הרגשים בריאים | הסר דאגה מלבך | הכנת ההרגשים לליל הסדר

יום ראשון פרשת שמיני כ"ב ניסן תשפ"ה

יח אסרו חג - להמשיך חיזוקו של חג לימי המעשה

ממוצע המקשר בין ימי החול ל'יו"ט | א צובראכינער מאנטיג | ימי הפסח אינם ימים של היסח הדעת | בלי הרושם של ליל הסדר אי אפשר | ביום זה שני הצדדים נפגשים | לא לשכוח שכלי העבודה בידינו | האדם תמיד נפגש עם הגבולות | כך כל דבר מודיע על קיומו | הדרך להפשיט את הלבושים | דירה קטנה ונפש שמחה | המתנה שקיבלו אחרי קריעת הים | הדרך היחידה לבטל את הרע | דום לה' והתחולל לו | צריך רק לפלס דרך למשאית | לראות נכון את הסיפור | נוסעים מתחנה זו לתחנה הבאה | עוד יבואו זמנים טובים

יום שני פרשת שמיני כ"ג ניסן תשפ"ה

כח מתנת העבדות שעושה אותנו בני חורין בכל המצבים

כי לי בני ישראל עבדים | הציאנו מעבדות לעבדות | כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי | חוויות של אהבה ויראה | העבדות מאפשרת לנפש להתבטא | נאמנות מעוררת השתאות | נתינה מעוררת התפעלות | כך נראה אדם יותר מתקדם | גבאי שמוזיח יום יום ממלאכתו | כל מצב הוא מפתח לעבודת ה' | עבודת ה' לפטר מלמד ממשרתו | 'מין מקרבת ושמאל דוחה | הכרת הטוב באופן בלתי נעים | דחייה שיש בה תועלת | אפשר לצאת לחירות בגיל תשעים | הסובל ומעלים עין מסוררים | יש לך כח הסבל | ונקדשתי בתוך בני ישראל

מדור שיעורי אור חיים הק'

ערש"ק פרשת שמיני כ"ז ניסן ה'תשפ"א

חובת הזהירות מאכילת מאכלות אסורות אפילו בשוגג לט

ולא תטמאו ונטמתם בם | שומר נפשו ישמור את הדבר | עבודת הבעש"ט לתקן
את השחיטה | אף אתה הקהה את שיניו | והתקדשתם והייתם קדושים | והסירותי
מחלה מקרבך | מוטב שיהיה שוטה כל ימיו

מדור אמונה ובטחון

שיעור רפ"ב

נדבת הר"ר ישראל אקער הי"ו

לרגל אירוסי בתו למז"ט

נדבת הר"ר שמשון לויבער הי"ו

לע"נ האה"ח

מרת לאה ב"ר פנחס נתן ע"ה

לא השאירה אחריה זש"ק

לזכות החתן דוד בן שרה

והכלה רבקה רחל בת ריזל פעריל

נדבת אבי הכלה

הר"ר אליעזר זוסיא גרינבוים הי"ו

יום שלישי פרשת ויקרא ג' ניסן תשפ"ה

הדרך להעביר לילדים הרגשים של אמונה ובטחון*

והגדת לבנך ביום ההוא לאמור

אנו עומדים בפתח הזמן שבו הקב"ה נתן לנו מצוה מיוחדת לחנך את בנינו לאמונה ובטחון. 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים'. עליך להאיר לבנך ולהאיר לו שהקב"ה מנהל את העולם ומשגיח עליו בהשגחה פרטית על כל צעד ושעל. הוא גואל את האדם מצרתו ומטיב עמו, וכל מה שהאדם מתמודד עמו, הוא רק להטיבו באחריתו, כפי שהיה במצרים. היה אז מר מאוד, גלות קשה, והכל היה כדי

לרוממם ולהכינם אל היציאה, אז ייעשו בני חורין.

אכן כל שהותם במצרים היה כדי לעשותם בני חורין, הן על פי קבלה כי בעת שהותם במצרים קיבלו את ניצוצות הקדושה שהצטרפו לנשמתם, והן על פי הפשט, שעל-ידי שנכנעו נעשו מוכנעים להכניע את עצמם ולהיות עבדים להקב"ה. וכן על פי רמז ועל פי דרש, בכל הדרגות יש הסברים לבאר איך כל חלקי הגלות וכל יום וכל שעה מן הגלות, הכין אותם עוד

א. שיעור זה נמסר לפני הפסח כהכנה לעבודת ליל הפסח, אולם תוכנו מלמד על עבודת החינוך למצוות אמונה ובטחון לכל עת ולכל זמן.

דרך אחרת. אם הוא רואה אותך משתטה, אם הוא רואה אותך מתרגז וכועס, מה יעשה הבן ולא יתנהג כמותך?

הילד פוגש את אביו בקלקלותיו

אך באמת קשה לשמוע את הדברים, כי בדרך כלל, אף שהאדם אינו חלש מדי ביהדותו, אלא בבחינת בינוני, או בינוני, מושלם הוא בוודאי לא, ואחד מהקשיים הגדולים ביותר שלנו הוא שהילד בדיק שם לב לחלקים החלשים ביותר שלנו.

האדם טוען: אינני כזה חלש כפי שאני נראה בעיני הילד. הילד אינו רואה אותי כשאני לומד בבית הכנסת, הוא לא רואה אותי בעת התפילה כשיש לי רגעים נעלים ומרוממים, הוא לא רואה את הרהורי התשובה שעולים בלבי ואת החלטותי לקחת את עצמי בידיים. הוא לא רואה את כל אלה. מה הוא כן רואה? הוא רואה אותי כשאני חוזר אחרי יום עמוס וגדוש, כשאני מותש ועייף ורוצה להתאווור קצת (הכל כדי שאוכל להמשיך לעבוד את ה'), וכך הוא רואה אותי כאן נכשל בכעס, וכאן מתאווור באופן שיש בו קצת בזיון - לא עבירה ח"ו, אבל לא הייתי רוצה להיראות כך תחת חופתי. הוא פוגש אותי דווקא בזמנים האלה, וכאילו יש מעלי שלט גדול באותיות מאירות: כאן אפשר להשתתף ולראות בעיניים כיצד אבא מתנהג ברגעיו החלשים ביותר. ואז הילד אומר: כן, מה אני יכול לעשות? כזה הוא אבי. אח"כ אני בא ואומר בהתלהבות שהקב"ה מנהל את העולם, ובני צוחק - כן-כן, הוא יודע לדבר...

זקוקים אנו אפוא לעצה מעשית כדי שנוכל לקיים מה שהקב"ה דורש מאתנו. הן לכל אחד מאתנו יש עליות וירידות, וכל אחד יודע שבסופו של דבר הוא צריך להגיע לקיום מצות 'ושננתם לבניך' בכל

ועוד שיוכלו לקבל מתנת התורה והעוה"ב וכל הטוב בזה ובבא, ואת זה אנו מצווים להסביר ולמסור לבנינו אחרינו.

אין כמו דוגמא אישית

והנה כל אחד יודע ומכיר את הכלל בחינוך, כלל שמוכח גם מצד חכמת חיים ומקובל גם על אומות העולם, שהילד עושה מה שהוא רואה אצל ההורים ולא דוקא מה שאומרים לו לעשות. הוי אומר: **אתה יכול לדבר ולדבר, אם אתה מתנהג אחרת, הילד יתנהג כפי שאתה מתנהג ולא כפי מה שאתה אומר לו.**

אכן על פי התורה, תורת אמת, יש לכלל זה כמה שורשים, והשורש הראשון הוא שכאשר אתה בא להסביר משהו או לשכנע משהו, אתה יכול להשתמש בכמה דרכים לשם כך, והיות שכאשר הילד רואה - הוא משתמש בכח הראיה, וכשהוא שומע - הוא משתמש בכח השמיעה, ואמרו חז"ל (ר"ה כה, ב): **'לא תהא שמיעה גדולה מראיה'**, כלומר, כאשר אתה מסביר על-ידי אותיות ומילים, זה הרבה יותר חלש מאשר אתה מסביר על-ידי הצגת דברים הנראים לעיניים, לכן כאשר אתה מתנהג באופן מסוים, הילד רואה את התנהגותך וקולטה, וכשאתה מדבר אליו, ההשפעה על לבו חלשה בהרבה, **וכששני אלה סותרים זה את זה, היינו שאתה אומר דבר אחד ומתנהג להיפך, הדבר פשוט וברור שלהתנהגותך תהיה השפעה יותר גדולה, כי הראיה היא כלי יותר גדול, או כפי שהעולם אומרים: תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים.** כמה מילים שתאמר, התנהגותך תשפיע תמיד פי אלף.

זהו שאמרה תורה בפרשת ק"ש: **'ושננתם לבניך, איך? - 'ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך.'** אין

פירושו של דבר, שאפילו ארצה להעביר לבני דבר שאין לו שום שייכות לרגש או לרוחניות או לעומק, **התמונה שאראה לו תהיה חזקה בהרבה מכל אופן של הסברה.** וסיבת הדבר, כי כשצריך למסור משהו לשני, להסביר משהו לשני, לשכנע את השני במשהו, לחנך את השני, כל פעם שאני רוצה להעביר משהו לשני, **יש תמיד שני כללים: א. מה אני מוסר. ב. איך אני מוסר אותו.** אלה הם שני הכללים הנכונים הן לגבי חינוך הן לגבי שאר מקומות שבאים להסביר או לשכנע. **א. מה אני רוצה שפלוני ישמע? מה אני רוצה שיקבל? מה אני רוצה שיתפוס? ב. באיזו צורה אני משתמש להעביר לו את המידע.**

נניח שהגוי רוצה לחנך את בנו (כידוע שגם אצל הגויים יש מערכת של חינוך), השאלה הראשונה שנשאל אותו היא: למה אתה רוצה לחנך אותו? הנה אם גוי מן הישוב הוא, תהיה תשובתו: אני רוצה שבני ילמד את דרכי הנימוס, שיכיר את הכללים איך לדבר עם אנשים, איך להצליח בין אנשים, ולא יהיה פרא אדם. עוד אני רוצה שיהיה לו ידע רחב בהיסטוריה ובמקצועות השונות ויוכל להיות איש מפורסם. בשורה התחתונה: אני רוצה שיהיו לו כל הכלים לעשות כסף וכבוד ולהשיג את תאוותיו, כי בעיני אם יהיו לו כסף וכבוד ותאוה - יהיה מוצלח. כל זה הוא לגבי מה הוא רוצה להעביר לבנו. וכשנשאל אותו באיזה כלים ישתמש כדי לחנכו לזה, יענה ויאמר שישתדל להרעיף עליו האהבה, כי הוא סבור שאם יעביר לו את אלה מתוך אהבה, נפשו תרצה לקבל ולא יילחם.

מסרים שהם מעבר למילים

אולם כאשר אנו, בני העם הנבחר, מבקשים להעביר לבנינו מסרים של אמונה וביטחון, ולספר להם את סיפור יציאת

עם. ובדרך כלל, **מי שהוא ירא שמים, משתוקק להגיע לזה, שיוכל להישאר מחובר לשמים בכל המצבים, גם כשמרגיזים אותו וגם כשהוא עייף בסוף היום,** ואף כשהוא אוכל. השאלה היא: האם אפשר לחנך נכון רק כשכבר מחזיקים שם? - לא מסתבר. אם אנו חייבים לקיים מצות לולב ואתרוג בכל מצבינו, אנו חייבים גם במצות חינוך בכל מצב, ואם אנו חייבים בהכל מצב, ברור שהיא יכולה להשפיע באופן הנכון. **צריכים אנו לנסות לטכס עצה איך לקיים מצוות 'ושננתם לבנך' וסיפור יציאת מצרים בלהט וחמימות בכל דרגה שאנו נמצאים.**

תמונה אחת שווה יותר מאלף מילים

הנה כל המושג הזה שדיברנו שאפשר להעביר מסר על-ידי דיבור ואפשר להעבירו על-ידי התנהגות, ושהדרך השניה חזקה בהרבה מהראשונה, צריך לדעת שיש בו כמה דרגות. ראשית כל, הכלל נכון לגבי כל הענינים שבעולם, כולל ענינים טכניים. נניח שאחד רוצה להסביר לשני איך לבנות כאן מטבח מפואר. כאן אפשר להרכיב ארונות, כאן אפשר להעמיד מקרר, כאן אפשר להעמיד תנור, כאן אפשר לשטוח את השיש החלבי וכאן את הבשרי, ובאמצע אפשר לבנות אי (se) עם מקומות ישיבה. הוא רוצה להסביר לו היכן להעמיד את השולחן וכל דבר באיזה צבעים יהיה. הן מדובר בדבר טכני גרידא, לא בדבר רגשי ולא בדבר רוחני, אך גם בזה נאמר הכלל של לא תהא שמיעה גדולה מראיה ותמונה אחת שווה יותר מאלף מילים. וכך נהוג בימינו, כשבונה מטבחים רוצה להסביר הכל ללקוח באופן שיהיה לו ברור ונהיר, הוא מכין לו תמונה יפה עם כל הפרטים וכל הצבעים, ומראה לו אותה מכל הכיוונים, וזה עדיף לו מאלף הסברים.

חלולות זו בתוך זו, ויוצרים מהן כמין שרוול ארוך שדרכו משליכים למטה את פסולת הבנייה. מה הם משליכים לתוך הצינור הזה? שברי עץ, אבנים, לא דברים עדינים.

יש כאן שני מרכיבים: **הצינור** - הדרך שבה מועבר המסר, ו**התוכן** - מה שמעבירים דרכו.

לא משנה מה אתה מכניס בצינור, **הצינור עצמו צריך להיות כזה שהילד רואה אותו**. מסירה במילים בלבד היא אמנם מועילה, אך בדרגה הנמוכה ביותר. אם יש סתירה בין דבריך לבין התנהגותך - התנהגותך היא שתכריע. וכאן הנקודה: כשאתה רוצה להעביר מסרים של אמונה וביטחון, חשוב שתשאל את עצמך: מה אני באמת רוצה להעביר לו? האם אני רק רוצה לומר בקרירות: "הקב"ה מנהל את העולם"? לא! **אתה רוצה להעביר לו תחושה - רגש חי שמחלחל פנימה**. כי אם הדברים לא יגיעו בליבו, מה יועילו לו ההצהרות? ברגע שהוא ייתקל בקושי, כשהמציאות לא תתאים לרצונותיו - אזי, אם אין בו רגש אמונה פנימי, הוא יקרוס. הוא אולי יבין בשכל שהקב"ה מנהל את העולם - אך הוא יתפרץ בכעס.

רק אם הדברים חדרו לעומק רגשותיו - רק אז הם ישפיעו.

אז, גם אם יתעורר בו רוגז - יהיה לו מענה פנימי, כוח להרגיע את עצמו.

כאן יבוא השואל וישאל: אם כך - למה צריך לספר סיפור יציאת מצרים בדיבור? מה גם שתראה **שכל הספרים כותבים שלפי קבלה** (זוה"ק וארא), הדיבור היה בגלות, וכשיצאו ממצרים - הדיבור נגאל, וכן אמרו על פסח שהוא מלשון פה-סח². הרי

מצרים על כל הנקודות הגלומות בו - הדרך שבה אנו מוסרים את הדברים אינה רק באמצעות אותיות ודיבורים, אלא גם ובעיקר דרך ההתנהגות.

הסיבה לכך איננה רק משום שזו הדרך היעילה והמועילה ביותר, אלא מפני **שאנו רוצים להעביר משהו נוסף - דבר הקשור לרגש, להבנה עמוקה של תורה, ולרוחניות**.

נבאר את הדברים:

כאשר אתה נוהג עם בןך באמונה וביטחון, מפני שאתה יודע שדיבור בלבד לא יועיל - שהרי הם קולטים את הרגש וההתנהגות שלך הרבה יותר מכל מילה שתאמר - יש בכך שני חלקים: **ראשית**, גם אילו רצית ללמד אותם לבנות בנין, **ההתנהגות שלך הייתה מסבירה ומשכנעת הרבה יותר מכל הסבר מילולי**.

ושנית, במקרה זה - אין מדובר בדבר שניתן לבטאו כלל במילים. **אינך מנסה להעביר מושג שכלי גרידא, אלא דבר נעלה, רוחני, שתלוי ברגש**. נמצא, אם כן, שמשתי סיבות עליך למסור את הדברים בדרך שעוברת מעבר לאותיות:

האחת - מפני שזו **תמיד הדרך היעילה ביותר**;

והשנייה - **מפני שכאן במיוחד, תוכן המסר עצמו שייך לעולם הרגש והפנימיות**, ולא לעולם הדיבור החיצוני.

ההתנהגות גוברת על המילים

יש צינור ויש מה שמעבירים בו. אפשר לראות זאת למשל כשבונים על קומה גבוהה. הפועלים מרכיבים חביות פלסטיק

ב. האר"י הק' ז"ל שער הכוונות דרושי הפסח ג.

יותר ממילים, יש שלב נוסף. יש את מה שנאמר, יש את ההתנהגות, ויש עוד דבר שלישי - ההרגשה הפנימית. למשל: אדם אמר משהו, אח"כ התנהג בצורה מסוימת. הוא צעק מרוב כעס - לדוגמא. **יש דבר שלישי לגמרי. מה הוא מרגיש אחרי שצעק? מה מהלך המחשבה שלו? מה באמת חשוב לו?**

אם האדם עובד באופן יומיומי לבנות אמונה ובטחון, ומשתדל לעלות... **ברור שבאופן טבעי יש לו גם ירידות, אבל באופן כללי הוא עולה, לכל הפחות הוא עוסק בזה. גם אם יש ירידות - הוא עדיין בדרך.** אולי עוד לא הגיע למדרגה גבוהה, אולי רק בתחילת הדרך, אבל **יש לו תשוקה להיות יהודי מאמין באמת.** ואם נכשל בכעס, או נפל לחשיבה של "כוחי ועוצם ידי" - לבו נשבר. זה מציק לו. **הוא מתפלל ומתאמץ להשתנות.**

ובזה יש לדעת **שילדים קולטים הרגשה יותר ממילים, ויותר אפילו מהתנהגות. אם נבהלת לשמוע שהם קולטים את התנהגותך יותר מהדיבורים - דע לך שכעת מתברר: את ההרגשה שלך - הם קולטים עוד יותר.**

הבן מרגיש את לב אביו

דוגמא פשוטה לדבר: אב שמרגיש בלבו כעס ורוגז כלפי בנו (בין אם הוא קודם נישואיו, בין אם הוא לאחר נישואין), בגלל דבר מסוים. אולי הבן שעשה לו עוול או העליב אותו או גורם לו צער ועגמת נפש באופן תדיר. כל עוד יש לו שנאה וכעס בלב והוא מהרהר: האם בני יודע כמה הוא פוגע בי? שהוא מכניס אותי לאדמה? שהוא מחליא אותי? איני יודע אם אצליח להחזיק מעמד כך... - גם אם הוא בא לבן עם חיוך מדומה

שהעיקר הוא הדיבור. ואם כן, לפי מה שאמרנו, שהעיקר הוא הרגש, ולא המילים - איך זה מתיישב? על שאלה זו נעמוד בהמשך, בעזרת ה', אך קודם לכן שואל האב שאלה פשוטה: אני מכיר את מצבי האמיתי. מהי אם כן המצווה? האם עלי להעמיד פנים ולהתנהג כאילו אני מתרגש? האמת היא, שאין זו שאלה כה גדולה, **כי גם אם תנסה להציג הצגה, זה לא יועיל, כי הילד ירגיש את האמת.**

אם כן, ודאי שעלינו להעמיק ולברר: כיצד לקיים את המצווה הזו בצורה אמיתית ונכונה, באופן שמעביר את המסר לא רק בשכל - אלא גם בלב.

ההרגשים גוברים על ההתנהגות

הנה תשובה שיכולה להיות גם חיוזק - להניח דעתנו ולהבין שאנו באמת עושים את מה שצריך, וגם הדרכה להראות לנו איך לקיים מצות 'והגדת לבנך'. עיקר תכלית הדברים נוגע למי שאינו צדיק גמור אלא בינוני אשר לפעמים יש לו עליות ולפעמים יש לו ירידות; רגעים של התלהבות ובהירות שהקב"ה מנהל את העולם, ולעתים אין הוא נראה כפי שהיה צריך להיראות. הרי ידוע שהקב"ה נתן מצווה זו **לכל יהודי, בכל שנה ושנה.** זאת ועוד, אם המצוה יכולה להשפיע מצד המקבל, הן לחכם, הן לרשע, הן לתם והן לשאינו יודע לשאול, **מוכרח להיות שגם מצד האב, המשפיע, יש דרך בה המצווה תעבוד בכל מצב. כל עוד היהודי רוצה לקיים את המצוה ברצינות, זה יכול לפעול.** אין לומר שרק מי שהוא צדיק גמור יוכל להצליח בכך.

ובכן, יסוד גדול יש בזה, שנוגע לכל השנה, ובפרט לליל הסדר - הזמן המיוחד לכך. כשאמרנו שילדים מקבלים מהתנהגות

והסיבה לכך פשוטה: **דרך זו של מסירה** - כלומר, **רגש פנימי אמיתי** - **חזקה יותר ממילים וממעשים חיצוניים**. מדוע? משום שהאדם מורכב מחלקים פנימיים וחלקים חיצוניים, והפנימיים - תמיד חזקים יותר.

איש אינו מתכחש לכך שפצע באצבע חמור פחות מפגיעה באיבר פנימי. כשאני מעביר מסר דרך הדיבור - אני נותן דבר חיצוני. כשאני מתנהג בהתאם למסר - אני נותן משהו עמוק יותר.

אבל כאשר אני מרגיש את הדברים בכל ליבי - אני מעביר את החלקים הפנימיים ביותר שבי, והם נוגעים בחלקים הפנימיים ביותר של השני. ולכן החלקים הפנימיים של המקבל, מקבלים מהחלקים הפנימיים של המשפיע.

דברים היוצאים מן הלב

זהו הפירוש "דברים היוצאים מן הלב" - נכנסים אל הלב. פירוש חדש. כאשר יש לאדם בלבו קנאה עזה או שנאה כלפי חברו - היא עולה על גדותיה. ואז, גם אם בשיחה הוא מדבר על דא ועל הא, הלה שמולו מרגיש היטב את הקנאה או השנאה. 'דברים היוצאים מן הלב', הם הדברים שנשפכים החוצה מתוך שעולים על גדות הלב. ואז הלה מרגיש היטב שהוא מקנא בו או שהוא שונא אותו.

נשאל שאלה פשוטה: למה כאשר אדם עורך שמחה, ופתאום נכנס גיסו המבוגר ממנו שמצפה לילדים זה ארבע שנים - למה כולם מתחילים לזוז בחוסר נוחות? למה המצב לא נעים? מה קרה? לכאורה, הבה נשמח ונרקוד יחד! נתנהג יפה, נדבר בנעימות ונהנה מהשמחה!

אבל האמת היא - שהרגשות שבלב חזקים יותר. ולפעמים, אכן הגיס המבוגר

ואומר: מה שלומך? מה קורה? איך עבר עליך היום? - הבן מרגיש היטב את האמת בעומק ליבו הוא קולט, בבהירות שאין לתאר, שהמילים לא תואמות את המציאות. לא נאמרה כאן מילה קשה, לא הייתה צעקה ולא התעוררה מריבה. כך הקב"ה ברא את הבריאה - זו פשוט מציאות. כל מי שהיה במצב כזה, יודע עד כמה הדברים מדויקים.

הסיבה לכך פשוטה: כמו כל דבר שמעבירים מאדם לחברו, גם רגש - אהבה או שנאה - אפשר להעביר בשלוש דרכים. האחת: לומר זאת בפה - "אני אוהב אותך", או חלילה, "אני שונא אותך". השנייה: דרך מעשים - להעניק מתנה, לדאוג, להתעניין. והשלישית - והיא העמוקה מכולן: כשבלב נולדת אהבה אמיתית, היא מתבטאת גם בלי מילה, רק מעצם ההרגשה הפנימית. על זה אמר שלמה המלך (משלי כז, יט): 'כמים הפנים לפנים - כן לב האדם לאדם. אנשים מספרים סיפורים שמעידים על כך באופן ברור.

הלבבות מרגישים אף ממרחקים

לאחרונה סיפר יהודי שהיה לו סכסוך ארוך עם פלוני. יום אחד, בעודו יושב עם חבר במכונית, פנה אליו ואמר לו: "אתה יודע? בעניין הפרשה שיש לי עם פלוני, לא הייתי צריך להתרגז כל-כך. האמת היא שאני מוחל וסולח לו."

לא עבר יותר מכמה דקות, והוא מקבל שיחה מבר פלוגתיה. פלוני פותח בדיבורים מפיסיים ומבקש: בא נשלים יחד ונשים את כל מה שהיה מאחורינו... החבר שישב אתו במכונית - יצא מכליו לנוכח מה שהתרחש לנגד עיניו.

הסיפור היה ממש לאחרונה - אבל זהו מעשים שבכל יום. זה פסוק זה מציאות.

לעורר רגשי אהבה על הילד

הסגנון המדובר ברחוב, לקוי לפעמים בחוסר הבנה. אומרים בדרך כלל: חיך אליו, שאל אותו איך עבר עליו היום, התעניין בדברים שמעניינים אותו, התקשר אליו מפעם לפעם לשאול בשלומו. כל זה הוא התנהגות. התנהגות היא גם משהו.

אבל הרבה יותר מועיל מזה הוא שהאדם בינו לבין עצמו יעורר בלבו רגש עמוק של אהבה לילד. זה הרבה יותר נחוץ והרבה יותר מועיל, כי זה הרבה יותר חזק. בנוסף, כאשר הרגש שבלב שונה מהתנהגות כזו, ההתנהגות אינה מועילה מספיק.

מצוי מאוד לשמוע מהורה² שאומר: יש לך מושג כמה אני מתאפק ולא אומר כלום לילד, רק משום שאני רוצה לתת לו הרגשה טובה? אני מוותר לו, ואני מחייך אליו, ואינני צועק, ואינני מעיר, ואני נותן לו מילים טובות. אני פשוט קורע את עצמי, ובכל זאת הוא טוען שאני שונא אותו. האמת היא שההורה צודק והוא **בוודאי יקבל על כך שכר, כי הוא התגבר על נטייתו הטבעית מתוך ידיעה שזה מה שהילד צריך**. אבל השאלה שנשאלת להורה כזה הוא: **מה הרגשתך הפנימית כלפי הילד? אף אחד אינו שומע.** אמור בשקט - מה הרגשתך כלפיו?

התנהגות מלטפת אינה מחפה

לעתים ההורה יסתכל ימין ושמאל, וישאל: בטוח שאני יכול לדבר עכשיו? אף אחד אינו שומע? - מה פירוש? הוא הרי מלבין לי את שערי! מה השאלה בכלל? הוא עושה לי בושות בריים. ויש שיאמר עוד: הילד הזה עולה לי חמש עשרה אלף דולר בחודש. יש לך מושג כמה הוא סוחט אותי?

הוא יהודי מזוכך, והוא משתתף בשמחה **מכל הלב, וכולם מרגישים את זה**. ברגע אחד אפשר להרגיש את זה, כי דברים היוצאים מן הלב - נכנסים אל הלב. כשהלה נכנס והוא כאוב - אתה מרגיש שהוא כאוב; כשהוא נכנס והוא שמח - אתה מרגיש שהוא שמח. דבר מציאותי הוא.

ועל כן, כשאדם רוצה להעביר לבנו יסודות של **אמונה וביטחון** - אם בליל הסדר, בקיום מצוות "והגדת לבנך", ואם במשך כל השנה, בקיום מצוות "ושננתם לבניך" - עליו לזכור: מה זה "ושננתם לבניך"? מהי השינון שעליו לשנון? "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך..."

יש כאן נקודה עקרונית, שיש בה גם קולא וגם חומרא: צד אחד - היא מחייבת, כי נדרשת מאתנו עבודה פנימית אמיתית; ומצד שני - היא מקילה, כי היא מבהירה שהדרך להעביר את המסר היא דרך הלב.

עוד פעם: יש שלוש דרגות. יש דיבורים, יש התנהגות, ויש רגשי הלב. נניח שאני רוצה לומר לאדם שאני אוהב אותו. אני יכול לומר לו את המילים, אני יכול להתנהג באופן זה, לכבדו ולדאוג לצרכיו, ואני יכול לעורר בתוכי רגשי אהבה. **והשלישית היא המועילה והחזקה ביותר. לכן אם אני רוצה להעביר אהבה, אני פשוט צריך לעורר רגשי האהבה שבתוכי.** ברור שכאשר אקח את רגשי האהבה ואכניס אותך בתוך ההתנהגות ובתוך הדיבורים - תהיה לי קומה שלימה, והיא תעבור אליו בשלימות. **אך נשמת הדברים, היסוד שבלעדיו אין כלום - הוא הרגש הפנימי.**

אחרי שהדבר יהיה לך ברור, תוכל להתחיל לעשות את השינוי בתוכך. תוכל להתחיל לחשוב איזה דברים יגרמו לך לאהוב את הילד. תוכל להתחיל להבין שהעגמת נפש שיש לך, איננה בגלל הילד, אלא בגלל חלקים בנפשך שאינם מעובדים והילד רק מעורר אותם במעשיו. הרבה פעמים, **לא מדובר בהתנהגות של הילד שמפריעה, אלא במקומות רגישים¹ בנפש ההורה,** חלקים לא מעובדים שדורשים טיפול. כאשר הילד נוגע בהם, הוא כואב - כמו מחט בבשר חי. ואז ההורה מרגיש כאב פנימי כלפי הילד. **הילד לא עושה לו רע, הוא פשוט מעורר את המקומות הרגישים האלה.**

הילד לא מחליא את ההורה. **הוא רק מראה לו את המקומות שהוא צריך לעבוד עליהם,** את היבלות בנפשו. אם ההורה יסכים לעבוד על המקומות האלו, הוא יתחיל לראות שינוי - לא רק אצלו, אלא גם בילד. הוא יראה שהילד מתנהג בצורה טובה יותר כי גם ההורה השתנה.

כשההורה משנה את עצמו מבפנים, הילד משנה את התנהגותו כלפי ההורה. 'כמים הפנים לפנים' - **מה שקורה פנימה אצל ההורה משפיע ישירות על הילד..**

מסירת הרגשים אל אמונה ובטחון

הרחבנו בחלק זה, כי רצינו לחזק את **היסוד שההרגשים עוברים אל הילד, והם חזקים יותר מהדיבורים ומההתנהגות גם יחד.** ומעתה, לענין האמונה והבטחון, נוכל ללמוד מזה יסוד נפלא שיקל עלינו את המלאכה.

האדם חוזר לביתו לעת ערב, מותש פיזית ונפשית מכל הדברים שעברו עליו

ויש שיגלה שמדובר בכאב עמוק בהרבה מכל שלושת הדברים הנ"ל. זה לא הכסף, זה לא הבושה, זה לא העגמת נפש, אלא העובדה שהילד גורם לו צער. בגללו אין לי ישוב הדעת. תמיד חלמתי שיהיו לי ילדים טובים, עד שבא הילד הזה וניפץ לי את החלום, ובגללו אני מרגיש אפס אפסים. ההורה מרגיש לא רק בושה, אלא גם שנאה. אולי לא יגיד זאת בפה מלא, אבל זה מה שהוא מרגיש. הוא חש כשלון אישי בגלל הילד הזה שאינו הולך בדרך טובים.

אבל כאשר ההורה מרגיש כך, הילד, גם אם לא במילים, מרגיש את זה. כי גם אם ההתנהגות החיצונית שלו היא נינוחה ואוהבת, הילד חווה את הרגשות הפנימיים של ההורה - את הכעס, את האכזבה, את השנאה המסתתרת מאחורי החיוך. **ילד לא יכול להרגיש אהבה אמיתית אם ההורה מרגיש כלפיו כעס בלב, גם אם לא אומר זאת ישירות.**

בדרך כלל ההורה שואל: ובכן, מה אתה מצפה ממני? שאניח לו לעשות ככל העולה על רוחו ואשמח בזה?! אך שאלה זו אינה נכונה, כי איננו מדברים עכשיו על נושא זה אם להניח לו או לא להניח לו. אנו מדברים כעת על נושא אחר לגמרי - **שתשים לב למה שקורה אצלך בלב.** ברגע של ישוב הדעת, כשאתה רענן, תרשום לך בפנקסך שאתה בעצמך הודית שיש לך שנאה כלפיו, ותזכור שהילד מרגיש אותה ונושם אותה ומתקיים בו 'כמים הפנים לפנים'. ואם אתה רוצה לראות דבר מעניין, **תוכל לראות שכפי שאתה מתנהג אתו בדרך רצויה, אף הוא מתנהג אתך כך,** כי כמים הפנים לפנים פועל גם שם. דבר נפלא ביותר. **במקום שאינך לקוי - אף הוא אינו לקוי; במקום שאתה לקוי - אף הוא לקוי.**

מכניס לביתו את האמת ואת ההרגשים הנכונים.

ההרגשים עוברים ונקלטים

ובכן, אף כי נניח שלא היה לך את האומץ לגשת לילד ולומר לו בפה מלא שטעית, עליך לדעת **שההרגשים עצמם מועילים, כל שהם נכונים ואמיתיים.** ברור שעדיף שתוציאם בפיך, כי כך הילד ילמד איך האדם יכול להתחרט על חטאיו, ואיך האדם יכול להיות אמיתי עם עצמו ולא לחיות חיים מסובכים, אבל אם בלבך אינך רוצה להיות אדם של 'כוחי ועוצם ידי', לא לזה אתה משתוקק, ואתה אף מנסה פעמים רבות שלא להיות כזה. לפעמים אתה נכשל, נכון, כי עדיין אינך מושלם, אבל באופן כללי אינך פועל מתוך כוחי ועוצם ידי. **לאט לאט זה עובר אל בניך, וזה יותר חזק מהכשלונות שיש לך פה ושם.**

ואף אם הילד חצוף ורוקד עם הסיפור והולך לספר לכל מי שמוכן לשמוע: אבי התפרץ ועשה לי כך וכך... כל עוד אתה עומד נכון, כל עוד אתה יודע לאן אתה רוצה להגיע ומה הן מחשבותיך, ואינך מסובך - זה יעבור אל בנך. מדוע? כי אתה עושה מה שאתה צריך. 'ושננתם לבניך, ודברת בם בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך, ובשכבך ובקומך'.

יותר מזה, כשההרגשים שלך נכונים, כלומר, אתה יודע שאינך יכול להסתדר לבד ואתה זקוק לישועת ה' בכל צעד ושעל, ואתה מרגיש זאת באמת, ואתה מרגיש שהקב"ה יעזור ואתה מתחזק בזה. אתה אומר לעצמך: לא קל, אבל מי שבוטח, מוקף בחסדים, כמו שכתוב (תהלים לב, י): 'הבוטח בה' חסד יסובבנו'. ואם משהו אינו הולך כשורה, אתה אומר לעצמך: ראשית, זה מגיע לי. אינני ברוגז

במשך היום. ואז אחד מהילדים לא התנהג כראוי, והוא איבד את העשתונות. הוא צעק, וצרח ודיבר שלא כראוי. עכשיו הוא אומר לעצמו: בעוד יומיים אני אדרוש באזני הילד שהקב"ה מנהל את העולם והכל לטובה. אך האם לא אסתיר את עצמי? והילד בוודאי יאמין להתנהגות שלי הרבה יותר מאשר לדיבורים היפים והמצוחצחים שלי. כפי שאמרנו בתחילת השיעור, האב מרגיש כאב צובט: "אני לא אדם כזה! אף על פי שלפעמים אני מאבד שליטה, אני עובד כל הזמן על עצמי בתפילה ובהשתדלות כדי להשתפר בזה." אבל הילדים יש להם חוש חד לדלות ממני את החסרון העמוק ביותר ולרקוד אתו כאילו הוא כל מהותי. וכאן האב שואל: איך אם כן אני יכול לחנך ילד כזה?

אכן, כיון שלמדנו שרגש יותר חזק מהתנהגות, זו נחמה אמיתית שצריכה ללוות אותנו. מי שרוצה להיות בטל לה', מי שחוזר בתשובה על חטאיו, כלומר, הוא שם לב שהצעקות שלו לא היו נכונות... דבר ראשון לעצמו... הוא שם לב לכך, הוא אומר את זה בפה, הוא מתוודה על כך בשעת ק"ש שעל המטה וכדומה. זה כואב לו, הוא מסתובב בבית ואומר בלבו: לא כך הייתי צריך להתנהג... אנו לא מדברים עכשיו על כך שכשאתם בריא בנפשו, הוא צריך גם להיות מסוגל לפייס את בנו ולבקש ממנו מחילה. אין בכך סתירה לכיבוד אב ואם. כך צריך לעשות, וזה בריא לנפש הילד, כי כך האדם מביא בהירות בביתו ומסלק בלבול. זה אמנם דורש מן האדם כוחות נפשיים, כי האדם אינו רוצה להראות לילדיו שטעה, אך כך מתנהג יהודי. אם הוא יודע שלא התנהג כראוי, הוא מבקש מחילה. גם אם מה שאמר היה נכון, הצורה בה אמר זאת לא היתה נכונה, הוא מבקש מחילה על הצורה. בכך הוא

יסקור את ביתו בשוב הדעת, יראה שיש לו דברים לרוב שהצליח להעביר להם כמו שצריך. פעמים שהאדם מתחמק ואומר: אין הכי נמי, בתחום זה באמת הצלחתי, עלי להודות לה'. והתורה אומרת לעומתו: אל תסתפק בכך. תתקדם בעוד צעד, תבדוק מה עשית שבגללו הצלחתו להעביר נושא פלוני לילדיך, ותראה אם אתה יכול להעתיקו לתחום אחר שבו ההרגשים שלך אינם מסודרים. **אכן במקום זה שהרגשות שלך אינן מסודרות, אין המסרים הנכונים עוברים אל ילדיך.** כמה שאתה צועק, כמה שאתה משתולל, כמה שאתה מעניש - אתה מעלה חרס בידך. והכל משום שהרגשות שלך שם אינן מסודרות.

כעס שמקורו ב'כוחי ועוצם ידי'

דוגמא לדבר: כאשר אב פונה לדבר עם בנו על מעשה שלא היה ראוי או על כך שלא שמע בקולו, **מצוי שעולה בו כעס - אך לא כעס על המעשה, אלא כזה הנובע מהתחושה של "כוחי ועוצם ידי"**. ציווית אותך, איך ייתכן שאתה מתעלם מדבריי? אתה מצפצף עליי? מדובר בהרגש. באילו מילים תשתמש, כמה פסוקים תביא, או אילו קטעים מראשית חכמה תצטט על עונשו של מי שאינו שומע בקול אביו - **זה לא יועיל.** ראשית כל, **עלינו לעצור ולשאול: מה אני מרגיש באמת?** כשהאדם רואה שמישהו לא מציית לו, מתעורר בו כעס על עצם אי-הציות. אך **בחינוך - לרגש הזה אין מקום.** מדוע? כי הרבה יותר היה הילד צריך לציית לדבר ה', ואם אינך מרגיש את אותו כעס כשמדובר במצוות התורה, אבל דווקא מרגיש אותו כשלא נשמעו לדברייך - **סימן שהכאב נובע מהפגיעה בגאווה שלך,** מהתחושה שאיבדת שליטה. **וזהו רגש לא בריא.** אין צורך להיבהל ממנו, איננו מושלמים. אבל אנו צריכים פשוט לשים לב לזה.

על אף אחד. סך הכל זה עוזר לי לחזור בתשובה ולהתקרב אל ה'. ואז אתה אומר: אם אחזור בתשובה ואחשוב מה שצריך, יתגלה לי הטוב שבדבר. **כאשר אתה חושב ומרגיש כך - לא זו בלבד שהרגשות הללו יעברו אל הילד, שהרי הוא קולט היטב את מה שמתחולל בלב אביו - אלא שכאשר תדבר אליו, דבריך יתחברו לרגשות הפנימיים שלך, ויהיו בעלי עוצמה אמיתית.**

כשהקב"ה נותן לנו מצוה לדבר בלי הסדר, הוא רוצה שזה יגיע עד הדיבור. **דיבור אמיתי הוא דיבור שמחובר אל פנימיות האדם, וכשיש לו לאדם כאלה הרגשים ומדבר, הלא הוא מדבר מה שהוא באמת מרגיש, והרי הם 'דברים היוצאים מן הלב'.** וכשהאדם אומר דברים היוצאים מן הלב, אף שהיתה לו ירידה בהתנהגותו, **הדברים היוצאים מן הלב נשארים אמיתיים, כי הם נובעים ממה שהוא רוצה וחושב ומרגיש, וממילא הם משפיעים על המקבל יותר מכל.**

הדברים כלולים בוודאי בדברי קדשו של **'האזהב ישראל' מאפסא זי"ע** א שיש סגולה מיוחדת בליל הסדר שכל מה שהאב אומר - **חודר ללב הבנים.** תכין קצת את לבך, **תעורר בך הרגשים כאלה, כדי שכאשר תדבר, הדיבור יהיה דיבור שלם, היינו שיהיה השלב האחרון מהרגש העמוק שקיים בך.**

הכל תלוי בהרגשים שבלב

נרחיב קצת ונראה שכל אותם תחומים שבהם יש להורים השקפה בהירה, ויש להם הרגשים אמיתיים ונכונים - **הרי הם מועברים אל הילדים גם בלי דיבורים.** האדם בדרך כלל עסוק בכל אותם דברים שאינו מצליח להעביר לבניו, אבל אם

כאן שק מלא הרגשים בלתי-בריאים - על עניין שהוא לכל היותר טעות קטנה. גם אם הבן טעה, מדוע התגובה הייתה כה עזה? מדוע זה הרתיח אותך כל-כך? במצבים כאלה, התגובה לא נשארת בגבולות המעשה עצמו, אלא מתגלגלת לכדי דרשה שלמה - אתה קם לי כל יום מאוחר, אתה מחריב לי את הבית, ואף לעזור אתה לא עוזר. שבוע שעבר ביקשתי ממך לעזור ולא עזרת... מה הקשר? למה לעררב הכול?

זהו המקום שבו עוברות אל הבן הרגשים בלתי בריאים. זה הצינור שדרכו שופך האב עליו את כל הזבל. אתה נוהג עמו מעשה בתו של המן. זהו המקום שבו אתה מקיים 'ביום פקדי ופקדתי'. אכן **דווקא מפני כך, אין סיכוי שבמקום זה בנך יקבל ממך, כי דווקא שם יש ריחוק ביניכם.** לגבי שאר הדברים, כגון לקיים 'מפני שיבה תקום' וכיו"ב, אשר גם עליהם קשה לחנך, תראה שבנך מקיים כמו שצריך, וכל הרוואה אותו באלה, קורא בקול: אשרי יולדתי! רואים עליו שהוא בא מבית טוב. אך דווקא במקום זה שאכפת לך יותר מכל - אין הוא שומע בקולך. והסיבה פשוטה, **כי ההרגשים קובעים יותר מההתנהגות ויותר מכל הדיבורים שבעולם.**

לומר 'לא' עם הרגשים בריאים

ומדה טובה מרובה, ככל שההורים משקיעים בעצמם לחיות עם הרגשים נכונים של אמונה ובטחון, כך אותם הרגשים עוברים אל ילדיהם - בלי צורך בהרבה דיבורים. וכעת נגיע אל הנקודה העיקרית: **מה נפלא יהיה אם נוכל להשתמש עם ההרגשים של האמונה והבטחון בתוך עבודת החינוך עצמה - בשעה שאנו אומרים 'לא', בשעה שאנו מוכרחים להעיר ולהציב גבולות. הרי ברור שצריך גם להעיר, צריך גם לעורר, צריך**

ועתה, אם אינך רק מרגיש את הכעס הזה אלא גם מחליט להחמיר את התגובה - "לא ייתכן שזה יעבור בשתיקה! אני אראה לו מה זה!" - אתה רק מחמיר את הבעיה. לא פותר אותה. **לדעת להעיר לילד - זו אומנות.** אין דורשים מאתנו להצליח בפעם הראשונה, אבל אנו צריכים לשים לב. **אם שמת לב, כבר עברת יותר מחמישים אחוז. מדוע? כי בפעם הבאה, מבלי שאף אחד יאמר לך מה לעשות, תעצור ותאמר: "אופ! זה לא חינוך. זה לא מסירות. זה - גאוונה. זה כעס. ואלה - אין להם מקום כאן."**

שבר חמתו על בנו בלי פרופורציה

נניח שלאדם שלושה בחורים: אחד בגיל שש עשרה, השני בגיל ארבע עשרה וחצי, והשלישי לא מזמן הגיע לגיל המצוות. והנה הגדול שביניהם לא כל-כך עסוק במראהו החיצוני. הוא אמנם מבין קצת בעוה"ז, אבל לא זהו עיקר הקושי שלו. אבל הבחור האמצעי, עליו שמים עין. בחור זה מסלסל בשערו ומטפח את בגדיו. הוא באמת מכניס את ההורים והמורים ללחץ - מה יהיה אתו? והנה, בערב פסח, קונה הבן הגדול לעצמו משקפיים קצת יותר מודרניים מהמקובל בבית זה. כשרואה זאת הבחור בן הארבע עשרה וחצי, בא בתביעה להוריו: גם אני רוצה. לא יתכן שלו מותר ולי אסור. הדבר נוגע במקום רגיש ביותר ומעורר כעס ודאגה בלב ההורים - הלא הוא מחריב את ביתינו!!! האב מגיב בזעקה גדולה, חסרת פרופורציה על הבן הגדול: צא החוצה! קח את המשקפיים ואת הכובע ואל תחזור! איני רוצה לראות אותך יותר! צעקתו היא ללא שום פרופורציה.

כאן, ראוי לעצור ולשאול: מה באמת קרה עכשיו?

אם נחשוב רגע בשקט, נראה שנשפך

המילים. העיקר הוא שבלב תרגיש שאתה בידיים של הקב"ה - לא אני אומר 'לא'. הקב"ה אומר 'לא'. **אני לא נלחם בכך, אני רק עושה את שליחותי.** מה לעשות? - אסור. **אם זה יהיה ההרגש שלך, תעשה בזה את תפקידך, זאת על אף שתהיינה לך ירידות, כי באופן זה אתה מעביר לו את הדברים האמיתיים.**

הקב"ה רוצה שנזכור את היסודות האמיתיים של אמונה ובטחון ושהם יעוררו בלבנו את ההרגשים הנכונים. הוא רוצה שההרגשה של 'אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לי', ילווה אותנו מספיק חזק שגם אם נלך לאיבוד פה ושם, יוכלו ילדינו להריח שהרגש זה טמוע בדמנו. איננו צועקים כל היום: אני אמרתי, אני עשיתי, אני ציוויתי אותך. איננו מרגישים כאילו אנו עומדים במלחמה מולם, אך אנו מרגישים שיהודי צריך להיות יהודי ולעשות מה שאמת ונכון.

הסר דאגה מלבך

על האדם לפתח בלבו רגשי אהבה לבנו ויחד עם כן לפתח בו את ההרגשים שאינו יכול לעשות שום דבר לבד, ושהקב"ה בוודאי יעזור, ושלא לבעוס על הקב"ה, ושלא להיות בדאגה - אני סומך על הקב"ה. עוד מעט אחשוב מה יש לי לעשות. מה יהיה? הקב"ה יעזור. אינני שרוי בדאגה. **אני צריך לעשות מה שנכון ותו לא.**

אם האדם שרוי בדאגה, אע"פ שהיא דאגה רוחנית, הילד מרגיש שזה היפך האמונה והבטחון. מה אתה כל-כך לחוץ? האדם עושה חשבונות של גג על גג. זה רק גורם נזק, כי הרגשיו אינם נכונים. כעת אתה יכול לומר לבנך כל הכתוב בשער הבטחון מהחל ועד כלה, אם ההרגשים שלך

לדעת לומר "לא". יש לו ליצר הרע דרך מיוחדת שבה הוא מפיל אותנו ברשתו, וזה ממש מפחיד. הוא מבלבל אותנו לחשוב שאמונה ובטחון שייכים רק לענייני פרנסה ובריאות. אבל כשזה מגיע לחינוך הילדים? פתאום הם נעלמים. ואז הדיבור משתנה: אתה יודע שהשעה כבר אחת עשרה ואתה עדיין שוכב במיטה? אתה מבין שלעולם לא תוכל להתחתן כך? אתה יודע מה שכתוב לענין סוף זמן ק"ש? אתה מתחיל לשפוך עליו גפרית ומלח. עוזב את הדיבורים. **מה עם ההרגשים? הלא הם הפוכים לגמרי מההרגשים של אמונה ובטחון. אתה לא מאמין שהקב"ה יעזור. שכחת שהוא טוב ומטיב. שכחת שאתה עצמך לא יכול לעשות כלום לבד.** אתה דוחף בכל הכח, כי אתה מרגיש שאתה חייב לעשות כאן ועכשיו שינוי אצל הילד. עד השעה ארבע הכל צריך להיות מסודר.

ועל זה הקב"ה רוצה שנעבוד. אתה צריך להעביר הרגשים, הבנת? ולהעביר הרגשים, אפשר רק באמצעות הרגשים. כלומר: **אם לא תהיה כל-כך לחוץ, ותוכל להמשיך להרעיף עליו אהבה, ולהכין את עצמך מבחינה נפשית לומר לו 'לא' בשיא הרוגע, ולקחת בחשבון שהוא יתווכח אתך ועם כל זה תמשיך לחייך אליו ולאהוב אותו אהבת נפש...** שבוע שלם תכין את עצמך, תקח בחשבון את כל התחבולות שישתמש בהם כדי לכופף אותך, ותקבל על עצמך להקשיב לו ולהבין אותו ולהמשיך לאהוב אותו, ואז לומר לו: אני אוהב אותך אהבת נפש, אבל דע לך שאין זה הדבר הנכון בשבילך. יהודי ירא שמים צריך לדעת להתאפק, יהודי ירא שמים לא עושה דברים כאלה... אמנם על המילים הנכונות יש לדון, ואפשר שהמומחים ימליצו לך על מילים אחרות, מה גם שהדבר בוודאי תלוי במקרה ובגיל ובעוד דברים. אבל העיקר אינו

פעמים האחד מחזק את רעהו, ופעמים להפך.

מדוע זה כך? כי כשיש בלב רגשות אמיתיים - אפשר להזכיר, וזה נוגע. אבל אם האדם סגור, מבולבל, נטול אמונה ובטחון - אין עם מי לדבר. אכן האדם צריך שיתכל על המקומות שבהם הוא מצליח ולשים לב ששם יש לו הרגשים בריאים ונכונים, ויבין שבזה הדבר תלוי.

זו אחת מהסיבות למה שרואים בהרבה משפחות שהילדים חזקים בהרבה מאביהם, הן ביראת שמים, הן בקיום התורה והן בלימוד התורה. ומאידך, אפשר לראות בנים של משפחות חשובות מאוד והם חלשים. אנו מדברים על אחת מהסיבות בלבד. ובכן, אחת מהסיבות היא שבבית חשוב יש באופן טבעי לחץ גדול כאשר מצפים מהילדים שיצמחו לגדולי הדור. מה שאין כן בבית פשוט שבו האב נותן לילדיו לנשום. אך איננו מתכוונים למה שמתכוונים בחינוך הרחובי. אנו מתכוונים לכך שהיו שם הרגשים בריאים. ברוך ה', בלי עין הרע, אני מודה לך רבוננו של עולם על הילדים המתוקים. וכל אחד יכול לעבוד על זה. שים לב. זה הכל. ואז תתחיל לשנות את ההרגשים שלך. תחילי את ההרגשים החולים בבריאם, את השקריים באמיתיים, את החשוכים במאירים, ותראה שזה יחדור גם בהתנהגותך וגם בדיבורך, וזה ישפיע על הילדים אף גם כשהתנהגותך לא תהיה מושלמת.

אינם נכונים, הילד מושפע מהם יותר ממה שאתה מדבר. ההרגשים הם אלה שקובעים מה ירגיש הילד, בלי קשר לעליות ולירידות שיש לו לאב.

הכנת ההרגשים לליל הסדר

נמצא שכאשר האדם רוצה להתכונן לפסח [וכמדובר לעיל, בכל פעם שהוא עוסק בחינוך], עליו לנסות לשים לב להרגשיו. כשיש לו לאדם איזה דבר שאינו הולך כפי רצונו, ואומר לעצמו: זה מושגח מלמעלה, מן השמים סיבכו כך - הוא מכין את עצמו לליל הסדר. כשהוא בלחץ שלא יסיים לנקות הכל לפסח, ומתחזק ואומר: אני צריך להתחיל והבא ליטרה מסייעין אותו - כיון שהוא נלחם עם עצמו לעורר בלבו את ההרגשים הנכונים, הוא בונה לעצמו כלים לחנך את בניו בליל הסדר כמצות התורה.

כי מה באמת עובר לילדים? לא הדיבורים ולא ההסברים. ההרגשות.

כשהרגשותיו של האב שלמים - גם אם ייכשל בדיבור פה ושם - המסר יעבור. כי ההרגשות, כשהן אמיתיות, חזקות מכל שגיאה בהתנהגות.

ואז קורה דבר מעניין: כשיש בבית אווירה של אמת, של אמונה חיה, של רגשות בריאים - גם אם אחד נופל, השני מחזיר אותו. כמו בבית חולים, או בבית סוהר, שם אנשים השרויים יחד בצרה -

יום ראשון פרשת שמייני כ"ב ניסן תשפ"ה

אסרו חג - להמשיך חיזוקו של חג לימי המעשה

ממוצע המקשר בין ימי החול ליו"ט

במסכת סוכה (מה, ב): אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי, ורבי יוחנן משום רבי שמעון המחזיזי משום רבי יוחנן המכותי: כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה - מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר (תהלים קיח, כז) 'אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח'. פירש **רש"י** בפירושו השני שהוא עושה אגודה לחג ביום שלאחר החג. ובירושלמי ריש **מסכת ע"ז** מביא לזה ראיה מדכתיב (נחמיה ט, א) 'וביום עשרים וארבעה לחודש השביעי (חודש תשרי) נאספו בני ישראל בצום ובכי ובשקים ואדמה עליהם', ומפני מה לא נאספו יום קודם לכן, בכ"ג בתשרי, שהוא כבר יום חול? אלא משום בריה דמועדא, שהיו רגילים לשמוח למחרת החג ולנוח בו. הא לך שהיום שלאחר החג, כיום חג הוא.

וכתב ה'שם משמואל' (שמחת תורה תרע"ג) בהבנת הדבר שהיהודי צריך לדעת כיצד לקשר שני דברים הרחוקים מאוד זה מזה. יו"ט הוא זמן גבוה ונשגב, ולכן נקרא כך - **יום טוב**, משום שהוא **יונק מהאור הגנוז** (כך הוא מביא מה'חידושי הרי"ם'). אך **תכליתו של החג היא להמשיך את האור הזה גם לימים הפשוטים**, ימות החול. **לשם כך, זקוק אדם לממוצע, דרגה אמצעית, מעין יומא דפגרא, שמסייע לאדם לקשר את הגבוה עם הנמוך**. והנה בכניסת היו"ט, **הטרדות הקשורות בהכנות החג** הן בעצם מדרגה שמסייעת לו לעלות מיום חול ליום טוב. אם לא היה עוסק בהכנות אלו, לא

היה יכול לעבור ממצב החול למצב של יום טוב. **רק על ידי העמל והטרדה בהכנות החג, יכול הוא להיכנס אל היו"ט ולהמשיך על עצמו את האור**, ועכשיו בצאתו מן היו"ט, אם ייצא ממנו בלי ממוצע, יפול מאגרא רמא לבירא עמיקתא. על כן הוא צריך אז ג"כ לממוצע.

ה'שם משמואל' מביא בזה רעיון נפלא. הוא אומר שלמחרת החג נוכל לראות שיש לו לאדם התלהבות עצומה. הוא מרגיש אז כאילו הוא מתחיל בעבודה שלימה מחדש, וכאילו לא טעם טעם עבודה מעולם. ניקח לדוגמא קיום מצות תפילין למחרת החג (וכבר כתב ה'רשב"א שזהו היום הראשון שבני ישראל הניחו בו תפילין לאחר קבלת התורה) אשר מצוה זו חביבה ביותר על בני ישראל אחרי ימי החג שלא הניחו בהם תפילין. ע"פ רוב ביום זה יש התלהבות גדולה, ובלשון ה'שם משמואל: **ואין חוזק כחסידות מתחילתה**. ובכן, על-ידי זה אפשר לקשר את היו"ט לימות החול. זוהי הדרך. **אתה עדיין תחת השראת היו"ט, עדיין יש לך את רושם ההתלהבות, וזה משמש כממוצע להמשיך את האור אל ימות החול שאתה עומד בהם**.

א צובראכינער מאנטיג

הנה לדיבור זה של ה'שם משמואל' יש גם רובד פרקטי מאוד שעלינו לתת עליו את הדעת. יש משבר גדול שמגיע אחרי פסח. באמריקה יש מושג שנקרא 'א צובראכינער מאנטיג', מושג שמבטא את השבר של יום שני (או חוזרים לשגרה באותן מדינות, אחרי ימי מנוחה השבועיים) כאשר הכל

ימי הפסח אינם ימים של היסח הדעת

אכן יום אסרו חג נועד בדיוק לשם כך. כיצד? הבה נשאל שאלה פרקטית: אמור נא! האם יעזור לך לדחות את הבעיות בעוד יום? כבר דחית אותן מאז ר"ח אדר, ואם מן המהדרין אתה, אתה כבר דוחה אותן מאז ט"ו בשבט כשאתה אומר לכולם - אחרי פסח. מה עוזר לך שיש לך אסרו חג? מה זה יעזור לך? האם כשהכל יפול עליך ביום שלישי, יהיה לך יותר טוב?

והתשובה פשוטה: במהלך הימים הקדושים האלה, זכה האדם וקיבל עצות ואורות, דרכים ומהלכים, שיש בהם כדי ללמד איך לגשת אל בעיות החיים בצורה הנכונה. **ימי הפסח אינם ימים של היסח הדעת, אלא ימים של התחזקות יסודית בעקרי האמונה.** הגעו עצמכם! אם האדם שינן את יסודות האמונה בליל הסדר אשר כיום יאיר, היעלה על הדעת שלא נותר מהם רושם בנשמתו? אף שימי חול המועד נראים היו אצלו כפי שהיו נראים, ה' ישמור, **הרושם שנחרט בנשמתו בליל הסדר, נותר כפי שהיה, וזה מה שיסייע לו בבואו לטפל בכל אותם עניינים** הממתנינים לטיפולו. כשהאדם מתקשר לרבש"ע, הוא יודע ואומר לעצמו בכל עת: זה לא פלוני שאומר ולא אלמוני שאומר. יש א-ל אחד בלבד, והוא זה שהכניס אותי במצב זה, כי הוא רוצה להיות קרוב אלי כאן בעוה"ז. **כשהאדם נמצא במצב שמשוה בו אינו כשורה, הרי זה כאילו הקב"ה בא אליו, מסתכל לו בפניו ואומר לו:** מה נשמע? מה קורה? בא נתקדם קצת, בא נתקן קצת. אני מבטיח לך שאעזור לך. תחזיק בידי ואני אחזיק בידך. 'אני לדודי לי ודודי לי'. זה מה שהחדרנו בנשמתנו, וזה נחרט בה. **אנחנו לא ניגשים אחרי פסח אל הבעיות ואל הדברים הזקוקים לטיפול ואל הדברים**

נופל על הראש בבת אחת. השבוע יש להם ביום ראשון גם אחרון של פסח, כך שיום שני יהיה אצלם המאנטיג של כל המאנטיג'ס. אכן ביום זה, יום שני שאחר פסח, קורה משהו לא פשוט לבני אדם, ולא כדאי בכלל לעמוד בד' אמותיהם של הנתקפים במשבר כזה. והסיבה מאוד פשוטה. מאז שבוע לפני פורים כבר התחילו לדחות את הדברים המרגיזים הטעונים טיפול - בעזרת ה', מיד אחרי פסח נטפל בהם... וצריך שיהיה ברור, כשאמרו כך, לא היתה להם תכנית טיפול מסודרת. אבל מצאו להם אפשרות לדחות אותם לאחר זמן, ותקוותם היתה שהדברים יתבטלו מאליהם יחד עם החמץ... בסייעתא דשמיא, מגיע פורים, מגיע פסח, ומן השמים ירחמו... והנה הם מוצאים את עצמם ביום שני אחר הצהריים והמשבר תוקף אותם. מדוע דווקא אחר הצהריים? כי לפני הצהריים הם עדיין מנסים לדחות. עדיין נמצאים אז בהשראתו של אסרו חג. כשמגיע בין הערביים, הם נאלצים להסתכל למציאות בעיניים ומגלים שלמגינת לבם כל הבעיות נותרו במתכונתן הראשון ועוד נוספו עליהן עוד כמה. הטלפון מתחיל לצלצל והשיחות התובעניות מתחילות לזרום אחת אחרי השניה.

ובכן, מה יהודי עושה עם דבר כזה? הרי זה לא רק הבעיה הטכנית שבדבר, אלא גם **הבעיה הרגשית.** זה עלול למשוך את האדם למטה בצורה מאוד חזקה. האדם אומר לעצמו: אך לפני כמה שעות הייתי כל-כך מרומם, שרתי ורקדתי בסעודת לויית החג ולא זכרתי משום דבר שיש בו כדי להדאיג את הלב, וכעת אני כבר יושב עם כל המעמסה. **הן צורך יש במעין טיפול נפשי כדי שנוכל לרדת ממקום כה גבוה למקום כה נמוך.**

המצוה צריכה להיות יותר שלימה מקודם המצוה, כי קודם המצוה, עדיין אין לו המצוה. הוא רק מכין אז את עצמו אל המצוה. ואחרי המצוה, יש לו כבר את המצוה. אך מה? מחשבות האדם מתרוצצות אל המחזות האפלים ומקלקלות את שמחתו. ברור אם כן שעל האדם להלחם בהם.

ביום זה שני הצדדים נפגשים

ובכן, אסרו חג הוא זמן נפלא שבו האדם מאטף את מה שהיה לו, והרי זה משמש כממוצע, כדברי ה'שם משמואל', להבין איך כל המדרגות שקיבל שייכות לימי המעשה. בליל הסדר הוא מרומם. אין עם מי לדבר אז. יש לו אז אמונה נפלאה. למה לו? הן הוא מרגיש אז כל-כך טוב. אבל עכשיו הלא הוא נפגש עם ימות החול. הוא נפגש עכשיו עם אותו 'מאנטיג' המדובר. והרי זה כאילו נפגשים אצלו היצר טוב עם היצר הרע - המלאך עם הגלח. העוה"ז מגיע אליו עם כל הבעיות והן כוללות את כל הטרדות השונות, ואצל חלקינו הן כוללות גם את יצריהם והרגליהם הפסולים, ומצד שני עדיין יש בו את הרושם דקדושה של הימים המאירים. ובכן, חייבים לנצל את היום הזה, כי יש בו משניהם. למחרתו של אסרו חג - יהיה לך רק את החלק השני. באסרו חג בו שניהם נפגשים, וזה מה שנקרא ממוצע. יש לך גם את ההרגשים של יו"ט (אשר לא הם העיקר, אבל הם המזכירים לך מה שיש לך - זכרון הם לקנינים), ואתה מוצא את עצמך בו ביום עם כל חבילות הטרדין, והרי זה שעת הכושר בשבילך להשתמש בכל הכלים שקיבלת.

לא לשכוח שכלי העבודה בידינו

אם כן צריך האדם לערוך רשימה של כל הדברים שקיבל ביו"ט כדי שיוכל להשתמש

שאר לנו שום דרך לטפל בהם - באותה גישה שניגשנו אליהם לפני פסח.

בלי הרושם של ליל הסדר אי אפשר

ה'בית אהרן' (בראשית, הגדה של פסח) מביא מהרבי ר' אלימלך זע"א (נועם אלימלך ויקרא) בטעם שהעובר לומד את כל התורה כולה מפי המלאך למרות שבצאתו לאוויר העולם הוא שוכח אותה, כי אם לא היה לומד אותה פעם אחת, לא היה יכול להבינה לאחר מכן, ועכשיו שלמד אותה, יש לו כבר רושם של המושגים ועליו רק להזכיר לעצמו. לימוד התורה הוא הרי לא רק רכישת ידיעות. לימוד התורה כולל גם את ההרגשים ואת ההבנות שהנשמה צריכה להבין והללו כבר חבויות בה מעיקרא.

אומר ה'בית אהרן' שכן הוא בענין ליל הסדר. אם בסוף נוטלים מן האדם את המדרגות שקיבל בליל הסדר, מה היה לו מכל עבודתו? בליל הסדר הוא התרגש והתפעל ודיבר דיבורים של אמונה, ועכשיו מה נשאר לו מכל זה? הן כעת שבים ומתנקזים אליו כל החשבונות והתביעות שלא טיפל בהם ואנשים צווחים עליו וכועסים עליו אש להבה? אכן התשובה היא שאחרי שקיבל את כל המדרגות בליל הסדר, מוטל עליו עכשיו לחזור ולעורר ולדלותן מאוצר נשמתו.

מובא מצדיקים שיותר קל לו לאדם להיות בשמחה של מצוה קודם המצוה מאחר המצוה, כי אחר המצוה יש לו תמיד חששות - לא עשיתי מספיק, הייתי צריך לעשותה טוב יותר, וכן הלאה. מה שאין כן קודם המצוה, כי אז הוא מקווה לטוב והרי הוא מלא התלהבות ושמחה - הנה הולכים לערוך את הסדר לשם יחוד קב"ה ושכינתיה... ולמען האמת, השמחה אחרי

שחבוי בו. הבה נסביר קצת כדי שלא ניבהל משום מצב, אך נזכור שאלופו של עולם מסתתר בו. הרמב"ם שם מסביר כך: כשראובן מכיר את שמעון, איך הוא מכירו? הוא מכירו בטביעות עינו ובטביעות עינא דקלא. זה מה שנקרא גבול. מתוך שהוא נראה ונשמע כך ולא כך - הוא מכירו. הדרך להכיר ולמשש כל דבר, הוא תמיד על-ידי החלק המוגבל שלו. מי שנמצא בדרך משל במקום חשוך ויש שם שולחן, איך הוא יודע שיש שם שולחן? על-ידי שהוא ממשש... כאן אין שום דבר, אף כאן אין שום דבר... הנה כאן יש איזה חפץ שעביו טפח... הוא ממשיך למשש ומתגלה לו שהחפץ הזה שעביו טפח - מרובע ויש לו רגליים, ומזה הוא מגיע למסקנא שמדובר בשולחן. הגבולות נותנים לו את הצורה. דבר שאינו מוגבל - אין לו שום צורה. ולא רק כשהאדם מתאר את זולתו... הוא גבוה משאר בני אדם ויש לו אף קטן וזקן צחור ארוך... אלא כך הוא כל פעם שהוא מדבר על האדם או על החפץ, תמיד הוא צריך לדבר על גבולותיו ורק אז הוא יכול לייחס אליו מה שאתה רוצה.

אף המצבים שאנו נפגשים בהם, אנו מכירים רק מחלק הגבול והצמצום שלהם. איך אתה יודע, בדרך משל, שיש לך שיניים? האם בשעת אכילתך שמת לב לשיניך? בשעת אכילתך, או שקראת בספר, או שעסקת בדבר אחר שלא נזכירו עכשיו. כלל לא שמת אז לב שיש לך שיניים. איך אם כן אתה יודע שיש לך שיניים? על-ידי כל אותן פעמים שהן הכאיבו לך. הא לך שאתה נודע לדברים שיש לך רק מחלק הצמצום והגבול שלהם. האם האדם יודע שיש לו כבד? איזה כבד? אין לו שום מושג במה מדובר בכלל. אם הרופא יורה לו לעשות בדיקת תפקודי הכבד או אז ייוודע לו שיש לו כבד. והדבר יהיה בשבילו גילוי

בהם. אין זה שונה ממי שמתחיל לבנות את סוכתו ורואה שחסרים לו כלי מלאכה. אין לו פטיש למסמרים, אין לו מברג לברגים, אין לו סולם לטפס עליו כדי להניח את הסכך, ואף חסרים לו כמה קרשים להניח על הסכך כדי שלא יעופו מן הרוח. הולך הוא לקנות את כל אלה וחוזר אל בניית סוכתו, אך אז הוא שוכח שיש לו כבר את כל הכלים הדרושים, וממשיך בבניית הסוכה תוך כדי שהוא מתלונן במרמור: אני יכול לעבוד ככה בידיים חשופות. אני זקוק לכלי עבודה. אצבעותיי כבר כחולות מרוב מאמץ, והסכך, אני מניחו פעם אחר פעם והוא עף ברוח. רואה אותו חבירו במרמורו ואומר לו: שכחת. יש לך כבר את כל הכלים. קח אותם, השתמש בהם, ותראה שיהיה לך הרבה יותר קל.

בליל הסדר שינן היהודי שוב, והפעם עם הנשמה החדשה שקיבל בליל הסדר, שהקב"ה שהוא אין סוף, הוא זה שהכניסו למצב שבו הוא שרוי, כי אין דבר שאינו הקב"ה בעצמו. ביסוד זה הרמב"ם פותח את ספרו היד החזקה (הלכות יסודי התורה): "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו". ועוד שם: "המצוי הזה הוא אלוקי העולם אדון כל הארץ, והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית, בכח שאין לו הפסק, שהגלגל טובב תמיד ואי אפשר שיוסב בלא מסבב, והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף". הקב"ה הוא אין קץ ולכווחו אין קץ, וכל עניני הגבול נבראו על ידו ובתוכם חבוי כח בלתי מוגבל.

האדם תמיד נפגש עם הגבולות

אכן האדם תמיד נפגש תחילה עם הגבול. אינו רואה מיד את הבלתי מוגבל

ועדיין לא נושע בזרע של קיימא. זה מה שהוא יודע ומרגיש לגבי בנו פלוני, וכך הוא מתייחס אליו. כל אימת ששואלים אותו על אודותיו, הוא נאנח ואומר: אוי, בני פלוני, כן, אוי וויי...

הדרך להפשיט את הלבושים

על זה אומר הרמב"ם שהקב"ה הלביש מציאותיות אלוקיות שאינן בעלות גבול בלבושים מצומצמים ומוגבלים. **המצב כשלעצמו אינו מצב של צמצום, לאמיתו של דבר אין בן שרוי במצב של צמצום.** מדברים אתך על בןך ואתה מגיב: אה, בני פלוני? הוא קצת בעייתי, נכון? אתה מדבר עליו כאילו זה מה שהוא, זו מהותו וזה מה שנוגע אליך. ולמען האמת, **המצבים כשלעצמם אינם בעלי צמצום, אבל אתה נפגש בלבוש המצומצם שלהם, ולכן אתה נשבר מהם.**

אכן **על האדם להזכיר לעצמו שהקב"ה הוא זה שברא את המצבים, ואם כן חותמו חקוק בהם, והרי הוא מחייה אותם בכל רגע ורגע, ויאמר לעצמו: הקושי שלי נובע מכך שאני נפגש במצב הגולותי של אותו ענין.** זה מה שלמדתי בליל פסח. נפגשתי עם צורת הגלות שבו. אך **אם אאמין ואתחבר לחלק הגאולה שבו - אחייה עם החלק הבלתי מצומצם שבו.**

הבה נדבר לדוגמא על הפרנסה. אתה מזכיר את המילה 'פרנסה' ורואה אותו נאנח - כן, מצב הפרנסה בימינו נוראי. איזה חלק נוראי? החלק שהוא לא סיים. הוא אומר ככה: אינך רוצה לדעת... ההוצאות החודשיות שלי הן כך וכך, וההכנסות - נמוכות בהרבה. כל חודש אני נשאר עם חור של עשר אלף שקל... אך כשיתבונן, יראה שעדיין העומד מרובה על הפרוץ. האוכל כמו גם כל שאר הצרכים שהיה לו ליו"ט. אכן כן, הקב"ה מקיים בו בכל עת

עצום. עד כה חשב שרק לעוף יש כבוד, אותו אוכלים בשבת בבוקר לכבוד שבת קודש. כעת נודע לו שגם לאדם יש.

כך כל דבר מודיע על קיומו

ובכן, כך הוא לענין המצב שחזר אליך אחרי פסח... אמרת 'אחרי פסח'? בסדר, אחרי פסח הגיע. המצב בא להזכיר לך - סליחה! אחרי פסח עכשיו, מה אתה יכול לעשות בענייני? אתה נפגש בחלק הצמצום שבו. לא נכון לומר שזו כל המציאות של האדם. כשאתה פוגש את ראובן, האם מה נכון לומר שמה שעושה אותו ראובן, זה הזקן הארוך או הקצר? ברור שלא. הזקן הוא רק הדרך להכיר אותו. כך הוא לגבי כל מצב. **אתה מכיר את המצב רק על-ידי החלק שאינו פועל כשורה...**

יש לו לאדם אלף עסקים, חלקם חובקיים עולם, ובתוך כל אלה יש לו בחור בישיבה קטנה. התעלו על הדעת שהוא בכלל זוכר שיש לו בחור בישיבה קטנה, ואם הוא זוכר שיש לו בחור בישיבה קטנה, האם הוא זוכר בכלל את שם הישיבה? דבר אחד הוא יודע בענין הישיבה קטנה, שאחרי פסח הוא קיבל שיחת טלפון - מה עם שכר הלימוד? לא רצו להתקשר אליו לפני פסח, על כן דחו את השיחה לאחריו. כעת הוא יודע שיש לו בחור בישיבה קטנה...

ובכן, תחשבו על כך, האם נכון לומר שישביה קטנה היא שכר לימוד. אב זה מכיר אותה משם, אבל לא זה מה שעושה את הישיבה קטנה לישיבה קטנה. ישיבה קטנה היא מקום של לימוד והתעלות לבחורי חמד.

יתבונן האדם ויראה שכך הוא לגבי בניו. איך הוא יודע כלום על בנו? פשוט מאוד, כי עברו כבר שלוש שנים מאז חתונתו

הרסתי את כל השקעתו? אך כשהגיע אל הרה"ק מבערשיד, אמר לו הרה"ק: מה אתה נפחד כל-כך? הלא אני זקוק לשני החורים, את החור האחד בשביל להכניס את הראש, ואת השני כדי שלא לבוא לכלל כעס.

זהו הפירוש 'שעשה לי כל צרכי'. לזה הייתי צריך. זה מה שמשלים אותי. הצמצום הוא לבוש שברא הקב"ה, ודרך הוא להזכיר לי את האמת. זה עוזר לי להיות בהכנעה, זה עוזר לי לחזור בתשובה, זה עוזר לי להגיע לשלימות, זה מגין עלי מן החטא, זה מכפר על חטאים אחרים שיש לי, והרי זה המצב הטוב ביותר בשבילי. גם זו לטובה. **המצב באמת טוב ונפלא. חשבתי שיגיעו דברים לא טובים אחרי פסח, והנה התברר שהכל טוב.**

המתנה שקיבלו אחרי קריעת הים

איתא בפנים יפות ובחתם סופר שאחרי קריעת ים סוף זכו בני ישראל שתהיה להם אמונה בה' ובמשה עבדו גם נוכח בעלי בחירה. אמונה שהקב"ה מנהל את העולם כבר היתה להם כשראו את המכות, אבל כשאחד בוחר ברע... להאמין שזה לא קשור לפלוני, אלא להקב"ה, ואתו צריך לדבר - את זה לא היה להם. נאמר בדרך בדיחותא: לפני שעמדו על שפת הים, הכירו את דברי הזוה"ק שה'אור החיים' הק' הביא בפרשת וישב, שלעמוד כנגד בעל בחירה, אינו דבר פשוט, כי בעל בחירה יכול להזיק גם שלא על פי דין. הם חשבו שכוונת הדבר כפשוטו ממש. בעל בחירה עלול להזיק לי גם כשהדבר לא נגזר עלי מן השמים. ואם כן, כשהמצרים רודפים אחרי, אני פוחד, כי הם בעלי בחירה. אך לאחר שנקרע להם הים, הבינו שלא זהו הפירוש בדברי הזוה"ק, אלא כפי שמתבאר שרק אנשים מעטים זוכים להגיע אל המדרגה לזכור גם בעמדם

הפטוק 'נותן לכם לכל בשר כל לעולם חסדו', אבל הוא אינו שם לב לכך. הוא שם לב רק למאמר 'קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף'. **אתה פוגש כל הזמן אך ורק את הצמצומים ולכן קשה לך כל-כך.**

אם אתה יודע שאת הכל ברא הקב"ה, אתה יודע לומר גם שדבר שהקב"ה ברא, לא יתכן שיהיה לו צמצום. הצמצום הוא רק לבוש כדי שיוכל להיתפס בעוה"ל. ולכן הדבר יכול להסתדר בין רגע. אתה רק צריך להסתכל עליו עם יותר אמת ויותר אמונה, ולהזהר שלא להימשך ולהיתפס בחלק הצמצום שבו, וכך תוכל לגלות את האיין-סוף שבו.

דירה קטנה ונפש שמחה

בכל הדברים זה כך. אם יש לו לאדם דירה קטנה וכל היום הוא בוכה על קטנותה, ימצא את עצמו בכל עת בתוך הצמצום... הפסח כבר עבר ועדיין הדירה קטנה והצפיפות מעיקה... לעומת כן, אם יתדבק האדם בידיעה שהקב"ה נתן לו כל מה שהוא צריך... ברוך ה'! אני אומר העושה לי כל צרכי בשם ומלכות... תראה, הקב"ה נתן לי קורת גג ונתן לי ישוב הדעת. **אם אני רוצה עוד, אתפלל לה', אבל כעת אני מודה על מה שיש לי, כי אני יודע שמה שהקב"ה נתן לי, הוא הטוב ביותר בשבילי, כאותו מעשה ידוע על הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זיע"א שהשתוקק מאוד ללבוש טלית קטן מארץ ישראל, ואכן לאחר ציפייה ארוכה הגיע אליו בגד צמר מארץ ישראל שעבר טלטלות רבות ושמח שמחה גדולה. אך כשנתנו לחייט לעשות את החור באמצע הבגד, טעה החייט ועשה את החור כשהבגד כפול יותר מדי וכשפשט את הבגד מצא בו שני חורים גדולים והבגד יצא מכלל שימוש. פחד גדול נפל על החייט - מה יאמר הרבי כשייוודע לו שברגע אחד**

לעשות הוא להכיר בכך, אשר זהו סוד נפילת הרע בעולם. כשהאדם מכיר שהקב"ה מחייה את הרע, הניצוץ הקדוש שבתוכו נשאב אליו כמחט של ברזל הנשאב אל האבן השואבת (המגנט) ותיכף ומיד הלבוש הרע מתבטל כי אין לו יותר חיות. זוהי הדרך היחידה לטפל בבעיה. **כשהאדם נלחם בכל הכח לזכור שהמצב לא התפתח בגלל פלוני...** אין הוא קשור לא לשכן פלוני ולא לאדם נאלח אלמוני... **הקב"ה הוא זה שברא את המצב, ואני חפץ בכך, כי זהו בוודאי הטוב ביותר בשבילי - הרי הוא מתקרב אל ה', וכיון שהוא מוסיף להעמיק במחשבות של אמונה ושל תשובה, המצב הולך ומתבטל מאליו.** אמנם כן, מהאי טעמא, זה נעשה בדרך כלל לאט לאט, כי אם זה ייעשה בבת אחת, שוב יעזוב האדם את הקב"ה. **האדם צריך שתהיה לו ההרגשה שצריך להתקדם ולהתקרב עוד קצת ועוד קצת ואין לדבר סוף.** בני ישראל יצאו ממצרים ועדיין זה לא נגמר. תמיד צריך להוסיף ולהתקרב. לאט לאט, אבל תראה שהקליפה הולכת ונופלת, כמו בחומת יריחו. **אם יש לך קושי שחזר ונפל עליך אחרי פסח, השכם באשמורת הבוקר ולמד בשמחה.**

דום לה' והתחולל לו

כך שנינו במסכת גיטין שנינו (א, ז): שלח ליה מר עוקבא לר' אלעזר: בני אדם העומדים עלי (מצערים אותי) ובידי למסרם למלכות, מהו? שרטט וכתב ליה: 'אמרת אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי' (תהלים לט, ב), אף על פי שרשע לנגדי, אשמרה לפי מחסום. שלח ליה: קא מצערי לי טובא, ולא מצינא דאינקום בהו! שלח ליה: 'דום לה' והתחולל לו' (שם לו, ז), דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים, השכם והערב עליהן לבית המדרש והן כלין מאליהן. הדבר יצא מפי רבי אלעזר, ונתנוהו לגניבא בקולר (מסרו את

מול בעלי בחירה שזה אך ורק הקב"ה, ובגלל שבני אדם שוכחים ומתנתקים מהקב"ה - יכולים בעלי הבחירה להזיק להם. בראותם את בעלי הבחירה באים להזיקם, הם נתקפים בפחד ומתחילים להאמין בכוחם של אותם בעלי בחירה, ומפני כך אותם בעלי בחירה מקבלים עליהם שליטה.

קיבלו בני ישראל אחרי שעברו את הים מתנה של אמונה שהכוח היחידי שקיים בעולם הוא של הקב"ה, ואאמין בו, ואדבר אתו, ואחזור בתשובה ואהיה בשמחה, לא יוכלו בעלי הבחירה להזיק לי בשום צורה שהיא. היש לנו מושג באיזו מתנה נפלאה מדובר? אין מתנה נפלאה מזו. מי אינו זקוק למתנה זו אחרי פסח בדרך משל? היא הלא המתנה הנחוצה ביותר לאחר פסח? הן כל המצבים הדוחקים נוגעים בסוף למישהו מבעלי הבחירה. לאו דוקא שבעל בחירה מתקוטט אתו, אבל יש איזו עוגמת נפש שמגיעה מדבר בלתי מסודר עם בעל בחירה. נו, הבה נזכור שזה הקב"ה, נתוועד עמו ונמצא את הדרך. ומה הדרך? הנה אחד מהדברים שלמדנו בשביעי של פסח ונתנו לו לחזור לעצמותינו, הוא השירה. באמירת השירה ראינו כי ה' איש מלחמה ה' שמו. ימינך ה' נאדרי בכוח, ימינך ה' תרעץ אויב. ברוב גאונך תהרוס קמין, תשלח חרונוך יאכלמו כקש. **רק הקב"ה יכול לטפל בדברים כאלה.**

הדרך היחידה לבטל את הרע

השירה נובעת מכך שהאדם שם לב ואומר: אינני יכול להלחם עם המצב, אינני יכול להלחם עם המצרים. הקב"ה יכול להלחם. הקב"ה ברא אותם והוא זה שיכול לסלקם מן הדרך. איך הם חיים? **הם חיים בדבר ה', ואם הם חיים בדבר ה', אין לי סיכוי לגבור עליהם. הדבר היחיד שאני יכול**

שהשפע מתחיל לרדת, **מיד מתעוררת מדת הדין**, כי הדבר הראשון שצריך עתה, הוא לצמצם את השפע באופן שיוכל להצטמצם לבני חיי מזוני. וכיון שמתעוררת מדת הדין, באים עוד דינים. זהו הפירוש 'דום לה' והתחולל לו', השכם והערב עליהם בבית המדרש. **מה שאתה צריך לעשות עכשיו, הוא להמתיק את הדינים. אינך צריך להמשיך על עצמך ישועה. הישועה כבר קיימת. אתה רק צריך לסלק את המעכבים.**

הדבר דומה למי שהזמין משלוח גדול, אבל המשאית שמביא את המשלוח, אינו מצליח בשום אופן להכנס ברחוב שלו, כי בפינת הרחוב יש מכונית שחנתה באלכסון. הנה מה שהוא צריך עכשיו לעשות, זה לא להזמין את המשלוח. הוא רק צריך לצאת אל פינת הרחוב, לכוון את התנועה של הרכבים, ולפלט דרך למשאית. אף כאן, האדם אינו צריך להביא על עצמו שפע חדש. השפע כבר מרחף מעליו. הוא רק צריך לסלק את המעכבים, ואת זה הוא עושה על-ידי שהוא משכים ומעריב בבית המדרש.

לראות נכון את הסיפור

אחד מהדברים הוא שנשמת האדם יודעת אותם, אבל האדם שוכח מחמת טרדותיו. ובכן, אחרי פסח צריך לזכור שעם הכוחות האלה הולכים לטפל בבעיות... כל החבילות נפלה עלי וטופחות לי בפניי, אבל אינני נבהל מזה... כשהאדם נבהל, זה רק מחלק הצמצום שבו, אבל לא זה מה שמתאר את המצב. האדם אומר: הסיפור הוא שיש לי בעיה גדולה. לא נכון! זה שקר וכזב! זה רק החלק שאתה זוכר, החלק שלוחץ אותך, חלק הצמצום של המצב...

האדם חיתן את בנו והתחייב בחמישים אלף דולר לדירה. הוא דחה ודחה, וכעבור שנתיים וחצי, הוא מקבל פתאום שיחת

גניבא, מי שהציק למר עוקבא, בידי אלו הקושרים את הנידונין להריגה על-ידי המלכות).

בחול המועד סיפר לי יהודי שבערב יו"ט היתה פרנסתו תלויה על בלימה כאשר הכסף שהיה מגיע אליו דבר חודש בחדשו בסדר מסוים, הפסיק להגיע אליו, וכמה שיחות טלפון שיוזם וכמה השתדלויות שעשה, לא התקדם שום דבר. משראה שאין לאל ידו מה לעשות בדרך הטבע, החליט להוסיף עוד דקה אחת של לימוד מדי יום ביומו, וכיון שקיבל על עצמו את ההחלטה, הכל הסתדר. אחרי שבועות אחדים שפעל ללא לאות והעלה חרס בידו, פתאום הכל הסתדר.

זהו כוחה של הוספה בלימוד התורה. יש שישאל אדם: מה, דקה אחת של לימוד?! אך שתי תשובות בדבר: ראשית, **אין לנו מושג מה חשיבותה של דקה אחת של לימוד התורה.** התשובה השניה היא **שזה לא רק הוספת הדקה, אלא גם הכרת האדם היכן צריך לטפל.** כשהאדם מבין היכן צריכה להיות השתדלותו ובמקום ליוזם שיחות טלפון, הוא מקיים בעצמו השכם והערב עליהם בבית המדרש, זה גופא מחיש לו את ישועתו.

צריך רק לפלס דרך למשאית

אכן **ה'מאור עינים'** (פרשת ויצא) מסביר בדברי האגדה הנ"ל איך הדבר פועל על פי מציאות הבריאה. הוא מסביר שכל פעם שצריך להגיע שפע לעולם, צריך להתעורר תחילה מדת הדין, כי השפע מגיע ממקור עליון, ואינו יכול להכנס באדם המוגבל. הוא גדול מדי. כפי שרואים לפעמים שרוצים להכניס מקרר בבית ואי אפשר כי הדלת צרה מדי, ואין ברירה אלא להוריד את הסורגים של החלון ולהכניסו דרך החלון. אף כאן, **כשהאדם מתפלל ונעשה ראוי לקבלת שפע, מתעורר השפע לבוא אליו מן השמים,** וכיון

רבי יצחק מווארק זיע"א מה החילוק בינו לבין הרה"ק מקאצק זיע"א. השיב: יש בעל עגלה שמעביר את הנוסעים למחוז חפצם בלי עזירת ביניים ויש בעל עגלה שנוסע במסלול מסוים ועוצר בתחנות רבות כשהוא מעלה ומוריד נוסעים, ובכן, הרבי מקאצק דומה לראשון. מי שעולה על עגלתו, חייב להמשיך אתו עד הסוף, עד לפסגת ההר. הוא לא עוצר באמצע. לא כן אנכי, כי על עגלתי יכול כל אחד לעלות בכל רחוב ולרדת בכל רחוב. בכל מקום שהאדם נמצא, אני יכול לעבוד אתו ולקחתו בכמה צעדים קדימה.

ביומא דהילולא הלא פסקינן כוותיה דבעל ההילולא, ובכן, כשהאדם מגיע אחרי יו"ט, הוא עלול לחשוב: אחד מהשניים, או שאתמודד עם הבעיות כבתחילה, עם עצבות וכעס ודאגה וכו', או שאהיה מרומם כמו בליל הסדר - אמונה... זה רק הקב"ה... אלופו של עולם... אין שום בעיה, אין שכן, אין חובות, אין כלום... מקווה אני לטוב, אבל לפי מה שאני מכיר את עצמי, לא נראה לי שזה יחזיק זמן רב. אתפלל לה' שזה יחזיק עוד כמה שעות, אבל כל הדרשה הזו טובה ליום אחד בלבד. היום שלמחרתו, יהיה ממוצע לממוצע, ואמצא את עצמי היכן שהוא למטה.

אכן הדרך שהאדם מתקדם בעוה"ז היא כנ"ל. **עולים על העגלה ומתקדמים בתחנה אחת.** ילד קטן שיש לו, לדוגמא, בעיה בכעס. הוא מאבד מדי מהר את העשתונות ומתחיל לבעוט כשור מועד ביומי ניסן. הנה איך זה נראה כשהוא מתבגר קצת? בדרך כלל, התדירות פוחתת. אם בתחילה זה היה קורה פעמיים ביום, כיום זה קורה פעם או פעמיים בשבוע. עם הזמן גם הדברים שמוציאים אותו מן הכלים - מצטמצמים. מעתה לא כל דבר מוציא אותו מן הכלים.

טלפון מהמחותן - לגבי התחייבותך, קבענו כבר פגישה אצל העורך דין ליום שלישי הבא לחתום על חוזה לדירה. רבוננו של עולם! מה עושים עכשיו. הוא מרגיש שנפלו עליו השמים. ובלבו הוא שואל: מדוע אין עוד שמונה ימים חול המועד. בחול המועד הוא רק חיכה שחול המועד ייגמר, אבל עכשיו כשרואה איזה עסק נפל עליו, הוא רוצה לחזור לאחור.

הוא מסתכל כאילו זה כל הסיפור. ולמען האמת, זה בכלל לא כל הסיפור. הסיפור הוא שהקב"ה נתן לו ילד בריא וחכם וברוך ה' זכה להובילו לחופה, וכעת יש איזה חלק קטן שעדיין אינו מסודר... איני יודע איך הוא יסתדר, אבל הקב"ה יעזור. איני יודע איך, אבל דבר אחד אני יודע, שהקב"ה הוא זה שנקש עכשיו על דלתי, לא משהו אחר... הצמצום איננו הסיפור, הצמצום הוא רק זה שלוחץ.

יתכן שאחד עומד לצדך בעת קריאת שמע ומדקדק באותיותיה בכל ההידורים האפשריים, כי הוא רוצה שיצטנן לו גיהנום כל-כך עד שייהפך לו לקרח, והנה ברוב האותיות אין זה מפריע לך, אבל כשהוא אומר את האות צדי, זה מוציא אותך מהכלים, ואתה שם לב רק לאות צדי, כי זה מה שמפריע לך.

כך הוא לגבי כל העניינים. **מעתה אומר לעצמך כל פעם שאתה נקלע למצב כואב: כואב לי קצת, אך הבה איזכר במה שקניתי, הבה איזכר במה שנשמתי למדה.** הקב"ה מקיים כל מצוות התורה ובין השאר קיים בליל הפסח מצות 'והגדת לבנך', ואם כן הוא למד אתי ויעזור לי לעמוד בנסיוני ולגשת לזה כמו שצריך.

נוסעים מתחנה זו לתחנה הבאה

פעם שאל אחד מבעל ההילולא הרה"ק

אח"כ נאמר: 'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך **לאמר** פתוח תפתח את ירך לאחיך לענייך ולאביוניך בארצך'. תיבת לאמר לכאורה אין לה ענין בכאן.

אמר לו ה'בית ישראל': שמעתם פעם מהרבי רבי יצחק מווארק? הרב אברמסקי השיב לאו, וה'בית ישראל' המשיך ואמר: הוא היה רבי חסידי גדול ואמר על זה פירוש. אם אציג את פירושו בפניכם, האם תקבלוהו? אמר לו הרב אברמסקי: אם יהיה זה פירוש טוב ונכון - אקבלנו. אמר לו ה'בית ישראל': כך אמר אותו צדיק: התורה מצוך שכאשר אתה נותן פרוטה לעני, תאמר לו: אל תדא! הקב"ה יעזור לך. עוד תהיה מהנותנים. פתוח תפתח את ירך. עוד תראה שיום אחד אתה תהיה זה שפותח את היד לענייך ולאביוניך בארצך. הרב אברמסקי מאוד נהנה מהפירוש והתבטא לאמור: פלא הוא שמרבי חסידי ייצא כזה פירוש נפלא. וכשריד ה'בית ישראל' את גרם המדרגות, לא פסק פומיה מחוכא מהתבטאותו של הרב אברמסקי.

לענייננו, גם ברוחניות זה כך. יש שהאדם מרגיש מרוסק באסרו חג, לא דווקא בגלל איזו טרדה. הוא מרגיש מאוד מאוד מרוסק. בקיצור, הוא מצא את עצמו עם הפרשיות הישנות. אותן יצרים, אותם הרגלים, אותם חורבנות. המצב הוא קרוב לפשיטת רגל. הרבה יותר קשה לו עכשיו. אכן פעמים שהכאב הרבה יותר גדול, כי זו בעיה פנימית, לא חיצונית. הוא קיווה וייחל שבפסח הדבר ישתנה, ולמעשה... בא הפסוק ואומר: על כן אנכי מצוך לאמור. **עוד תראה שתהיה מהנותנים.** תאמין שהקב"ה יעזור ותהיה מאלה שמחזקים אחרים. **כך הוא סדר הבריאה. כשמדברים אל הקב"ה, הוא עוזר, עוד קצת ועוד קצת, ואתה תהיה מהמחזקים את האחרים ותאמר להם: אף אני הייתי פעם כך...**

צריך להתרחש דבר מיוחד כדי שיאבד את העשתונות. בהמשך, הוא גם מצליח לחזור לעצמו יותר מהר, וכן רמת ההתפרצות שלו יורדת. אם בעבר היה שובר דלתות, היום הוא רק מרים את קולו.

הא לך שזו הצורה שהאדם גדל ומתפתח. האדם הרי גדל בכל עת. לא נכון לחשוב שגדלים רק בשנות הילדות והבחרות. וכי בגיל ארבעים ושמונה לא גדלים? אם האדם חושב שבתקופה זו נשארים אותו דבר - הוא מסכן. ברור שגדלים באותה מדה שהילד גדל. נמצא לענייננו שהאדם גדל לאט לאט זוהי דרכו להתקדם. בגלל אור האמונה שחודר בנשמתו בפסח, זה כבר לא קורה לו בכזו תדירות, ולא כל דבר מוציא אותו מהכלים, וכשהוא יוצא מהכלים, כמה זמן לוקח לו עד שהוא תופס את עצמו? ואם בעבר לא יכול היה לומר טעיתי ולבקש מחילה, היום הוא כבר יכול. ככה נראית הרשימה של פסח. לגבי הדאגה זה אותו דבר, וכן הוא לגבי הקימה בזמן. **הרושם דקדושה הוא דבר שניכר באופן זה.**

עוד יבואו זמנים טובים

עוד מהרה"ק רבי יצחק מווארק זיע"א: **ה'בית ישראל' מגור** זיע"א הגיע פעם לבקר את הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ומצא אותו יושב עם כיפתו הגדולה והוגה בלימודו, שאל אותו: מה אתם לומדים? והרב אברמסקי השיב: אני לומד חומש פרשת ראה ויש לי קושיא. הוא הציג את הקושיא. **בפרשה** זו נאמר: 'השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמיטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא, נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך'.

יום שני פרשת שמיני כ"ג ניסן תשפ"ה

מתנת העבדות שעושה אותנו בני חורין בכל המצבים

כי לי בני ישראל עבדים

כבנים אם כעבדים. אם כבנים - רחמנו כרחם אב על בנים; אם כעבדים - עינינו לך תלויות. **ליהודי יש קשר של עבדות עם הקב"ה.** מדובר בסגנון של קשר שקיים ביניהם דוקא מפני שיש לו את תכונת העבדות. הכניסנו הקב"ה לארץ מצרים, כדי שנקנה שם את תכונת העבדות (אשר מדובר במתנה נפלאה ביותר, כי בלעדי זה, לא היתה קיימת בתוכנו התכונה של עינינו לך תלויות), ואחרי שנהיינו עבדים, הוא פדה אותנו. פדייה היא כעין פדיון מעשר שני. נוטלים את התכונה ומעבירים אותו על משהו אחר. הקב"ה הוציאנו מארץ מצרים וקרבתו אליו, ונתתה כל תכונת העבדות מופנית כלפי הקב"ה, והנה יש לנו את היכולת לעבדו בתכונה זו.

וזהו ההסבר הפשוט להבין איך שעבוד מצרים הכין אותנו לקבלת התורה. יש שאומרים שבאמצעות העבודה במצרים, הוצאנו את הניצוצות שהיו פזורים שם וזה מה שהכין אותנו לקבלת התורה. אבל הסגנון האמור הוא סגנון קל. יש תכונה שנקראת עבדות אשר היא תכונה נחוצה מאוד לעבודת ה'. הכניסנו הקב"ה במצרים כדי שניהפך לעבדים במהותנו, ואז הוא לקח אותנו וסילק מאתנו את האדון המשתעבד בנו, והכניסנו תחת כנפיו.

כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי

אכן יסוד זה הוא חלק מיסוד יותר רחב שה'חובת הלבבות' מדבר עליו, שהקב"ה נותן לאדם מצבים שמעוררים בו הרגשים מסוימים, כאשר בתחילה הוא משתמש בהם כלפי בשר ודם, ואח"כ, כשהוא מתבגר

סוף פרשת בהר כשהתורה עוסקת בענין מכירת עצמו לעבד, כתוב: כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלוקיכם. פירש רש"י: כי לי בני ישראל עבדים - שטרי קודם. אני ה' א-להיכם - כל המשעבדן מלמטה כאילו משעבדן מלמעלה. פירושו של דבר שכאשר הקב"ה הוציאנו ממצרים, הוא לא שחרר אותנו מן העבדות, אלא החליף את האדון המשתעבד בנו, כך שבמקום שנהיה משועבדים לפרעה, נהיה משועבדים לו, ומאז אין להשתעבד בנו כי שטרו של הקב"ה קודם.

ובאור החיים הק' פרשת יתרו כתב שזה אחד מהביאורים בדיבור הראשון - אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. וזה לשונו: כנגד מה שאמר אלוקיך שצריכין לקבלו עליהם לא-לוה לקיים כל דבריו, אמר טעם הדבר: מבית עבדים. פירוש, כי לצד שהיית עבד לזולת ואני הוצאתיך מעבדותם, שורת הדין נותנת כי תקבל אלקותי עליך, לקיים כל דבר.

הקב"ה אומר: כשהוצאתיך מארץ מצרים, נשאת אדם כזה שהוא משועבד במהותו, אך במקום שיהיה משועבד לפרעה, תהיה משועבד לי.

הציאנו מעבדות לעבדות

ומבואר בראשונים שנכלל בזה שכדי שיוכל האדם להיות יהודי ירא שמים, הוא צריך לדעת איך להיות עבד. בראש השנה, ברגעים המאירים, אומרים ושרים: אם

חוויות של אהבה ויראה

וכך הוא לגבי האהבה. אלמלא האהבה שקיבל מאמו, היה קורא שיר השירים, ולא היה מבין מילה אחת. ואף הפסוק 'ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך' לא היה מבין. לו היה האדם גדל על אי נידח מבלי שאף אחד ידאג לצרכיו, לא היה יכול להבין שום דבר הקשור לאהבה. אכן לדאבון לב יש הרבה אנשים שמרגישים שבקטנותם לא קיבלו (מספיק) אהבה ובגלל כן קשה להם להעניק אהבה לבניהם אחריהם, כי אינם יודעים מה זו אהבה מאחר שלא קיבלוה מעולם. אך כאמור, הקב"ה ברא את העולם בסדר כזה **שהאדם יקבל אהבה בקטנותו וכיון שיידע מה זו אהבה, יוכל לומר פרשת 'ואהבת' ולקיים את הנאמר בה**. אהבה איננה דבר שאפשר להסבירה באותיות למי שלא חווה אותה מעודו.

אמנם בדרך כלל, אף מי שהיו לו קשיים עם הוריו בצעירותו, הוא קיבל אהבה מתי שהוא, אלא שהוא צריך לחפש אותה, לעבד אותה ולעשות דרך יותר ארוכה עד שיוכל להעניק אהבה לתלויים בו. כך או כך, **הקב"ה מזמין לאדם מצבים שדולים מנפשו הבנה מסוימת, ואח"כ יכול האדם להשתמש בהבנה זו כלפי הקב"ה**. כך הוא לגבי בטחון ואהבה, וכך הוא גם לגבי יראת העונש. הילד לומד יראת העונש מהעונשים שהוא מקבל מהוריו. לאט לאט מתפתח במוחו המושג של שכר ועונש. לא רק עונש, אלא גם שכר, כפי **שהרמב"ם** כותב **בהקדמתו לפרק חלק** שהילד לומד שאם יעשה כך וכך - יהיה לו טוב. ואז יוכל להבין פרשת 'והיה אם שמוע'.

ולענייננו, גם **העבדות היא תכונה שבנפש**, אבל אם אין האדם חווה אותה, אין הוא יכול להבין מה היא. ובכן, **היותנו**

ומקבל דעת, הוא יודע כבר מה הם אותם הרגשים ויכול להעתיקם ולהשתמש בהם כלפי הקב"ה. אם לא היה עובר את השלב הראשון, לא היה יכול להשתמש בתכונה זו כלפי הקב"ה. דוגמא פשוטה היא המושג של הילד הבוטח באמו. כשילד נולד, אינו יכול להסתדר לבד, והרי הוא דומה לגולם, וכפי שפירש **רש"י** בפסוק 'כגמול עלי אמו' שדוד המלך אמר להקב"ה: הנני עליך כמי שאין לו ידיים ורגליים, כגולם מוטל לנגדך. שונה הוא הילד משאר בעלי חיים שתוך כמה שעות יכולים להסתדר לבד. האדם כשנולד, אינו יכול לא לאכול לבד ולא להתרחץ לבד, ואינו יכול ללכת ולדבר ואף לא להזיז את ידיו ורגליו מתוך בחירה. הוא חייב להישען על אמו, והדבר היחיד שהוא יכול לעשות תיכף עם צאתו מרחם אמו, הוא לבכות, אשר בזה הוא מגלה את מצוקתו לאמו. עוד לפני שהוא יודע לצחוק, הוא כבר יודע לפנות למי שנותן לו חיות ולצעוק לו: תמשיך לתת לי חיות. כך הוא גדל לאט עד שהוא מגיע לכלל דעת, ואז אומרים לו: **אתה יודע מה זה בטחון בה'?** - **'כגמול עלי אמו'**. ואם הוא מבקש לדעת מה הפירוש 'כגמול עלי אמו', אומרים לו: אם אתה יכול לקרוא את המילים כגמול עלי אמו באותיותיהן, סימן הוא שעברת כבר את השלב של כגמול עלי אמו. בשעה שלמדו אותך את המילים האלה עם פירושן, כבר ידעת את פשרן, כי כבר חווית את הדברים על בשרך, והלא הם דברים שהמלמד לא יכול היה ללמדם אותך אלמלא היית חווה אותם תחילה, כי מדובר ברגש עמוק מאוד. אכן אין המדובר בלימוד חיצוני, אלא ברגש שכבר קיים בנפש, והאדם רק צריך להשתמש בה ולעורר אותה. נתן לנו הקב"ה עוז גדול בכך שברא את האדם באופן שהוא מוכרח לבטוח בשנותיו הראשונות באמו.

לחירות עולם. ואם כן איך אפשר לומר שהקב"ה נתן לנו במצרים את מתנת העבדות ולכאורה מדובר בשני הפיכים.

אכן התשובה פשוטה ומיישבת את שתי השאלות כאחת, והיא **העבדות לה' חירות היא. עונג היא לנפש ונותנת לנפש לבטא ולהביע את עצמה**. נסביר זאת באותיות כי הן נערים הן זקנים מתקשים בהבנת דבר זה, והלא זה דבר שנוגע לכל אחד מדי יום ביומו. לחנך את הבנים בזה אינו דבר קל, אבל תחילה הוא צריך להיות ברור אצלנו. בדרך כלל, כשאוסרים על הילד לעשות איזה דבר והוא שואל למה, עונים לו: הקב"ה לא מרשה, זה מפוקפק, אי אפשר לעשותו. ואם הילד טוען: אבל אני מאוד רוצה לעשותו, אומרים לו: מותר לך לרצות. וכך הילד מרגיש שמגבילים אותו. ויש שהוא אף מתקומם - אינך נותן לי לעשות שום דבר. והרי זה הרגש של דיכוי הנפש.

כך הוא לגבי ההגבלות שהיו לנו בעיני האכילה בפסח, אשר האדם צריך שיוכל לקחתן עמו לכל השנה. הוא לא אוכל משל אחרים, את זה אינו אוכל ואת זה אינו אוכל. נשארים לו רק שלושה מיני מאכל שאותם בלבד הוא אוכל במשך שבעה וחצי ימים. מקופיא זה נראה כדבר המגביל ומדכא את הנפש ולא להיפך.

נאמנות מעוררת השתאות

נסביר באופן פשוט: מהי עבדות? הבה לא נדבר עכשיו על הקב"ה וישראל, הבה לא נדבר עכשיו על דברים גבוהים. נדבר ממטה למעלה. אתה רואה אדון ורואה עבד, ואתה רואה את העבד יגע כשאגלי זיעה נוטפות ממצחו. העבד מלביש ומנעיל את האדון, וכשהאדון רוצה לעלות על מיטתו, העבד מתכופף על הארץ והאדון דורך עליו. מה היופי בזה? העומד מן הצד

במצרים והפדיון שעשה לנו הקב"ה כאשר הוציאנו מבית עבדים להיות לו לעבדים, היא מתנה גדולה ונפלאה.

העבדות מאפשרת לנפש להתבטא

בבואנו לדבר על תכונת העבדות, נפתח בשאלה: הא תינח בטחון שהוא באמת תכונה נפלאה, וכן האהבה היא תכונה נפלאה, וכן הכרת המושג של שכר ועונש, כולם מטמונים הקיימים בנפש הם, ורק צריך להשתמש בהם כלפי בשר ודם ואז להעתיקם כלפי הקב"ה, אבל עבדות היא לכאורה דבר בלתי נעים אשר הנפש מתנגדת אליה, ועל זה יסדו הברכה שלא עשני עבד, וכבר ידוע שחלק גדול מצערו של היושב בבית האסורים הוא מה שנושללה ממנו חירותו וכאילו ניטלה ממנו עצמאותו. כשהנאצים ימ"ש לקחו בני אדם והתנהגו בהם כפי שמתנהגים עם בעלי חיים והרבה יותר גרוע, או כשפראי האדם עשו כך לבני ישראל בשמחת תורה של שנת תשפ"ד, היתכן לומר שמדובר במטמון ששולפים מן הנפש?! לכאורה מדובר בהיפך הגמור - לוקחים את הנפש ומגבילים אותה. אני מבין שצריך להיות עובד ה' בתמימות, אבל מדוע אתה אומר שתכונת העבדות היא עשירותה של הנפש? כשאתה מדבר על אהבה ועל בטחון והדומה להם, אני באמת מבין שמדובר בדברים המעשירים את הנפש, אבל כשאתה מדבר על עבדות, הלא היא לא מעשירה את הנפש אלא מגביל אותה. אתה אומר לאדם: אני יודע שאתה רוצה לעשות כל מיני דברים, אך לא אתן לך. אגדור את נפשך בגדר, ולא תוכל לעשות כרצונך.

שאלה נוספת: הן תמיד אנו מודים להקב"ה שהוציאנו מעבדות לחירות ונתן לנו את מתנת החירות. כך אנו אומרים ב'ואמונה כל זאת' שהקב"ה הוציאנו

מוסר את שלו, הוא מוציא אל הפועל אחד מהדברים הנעימים ביותר שקיימים בנפשו.

נתניה מעוררת התפעלות

תאר לך שאתה עד למי שמכין לעצמו צלחת עם אוכל, ופתאום נכנס מישהו ושואל: יש מה לאכול? הוא פותח את הקדירות ושואל: אוי! לא נשאר כלום? עוד לא אכלתי! ואתה רואה שזה שהכין לעצמו את הצלחת אומר לפלוני בתמימות מבלי שהוא יודע שאתה עוקב אחריו בעיניך: לא-לא! יש כאן מנה מיותרת. עוד לא אכלת? נפלא המנה הזו מוכנה בדיוק בשבילך. אתה רואה איך הוא מוסר לו את הצלחת והוא עצמו הולך ואוכל קצת מזונות או פרי וטוב לו. אין לו אפילו צורך לשתף אחרים בדבר. הנה מה קורה לך באותם רגעים? אם בריא בנפשך אתה, אתה יוצא מהכלים.

אמנם כן, יתכן לפעמים שדבר כזה נובע ממקום שאינו בריא, כגון שדכאו אותו במשך כל השנים, אבל אם אתה מכיר אותו ואתה יודע שהוא אוהב להטיב לאחרים... אתה יודע שהוא אדם בריא מאוד, אבל הוא עובד עם עצמו להטיב לאחרים ולעשות עצמו 'נותן'... אתה רואה במסירת הצלחת לזולתו - עשירות נפלאה של הנפש.

כך נראה אדם יותר מתקדם

עבדות יש בה תכונה זו. הוא רוצה לעבוד בנאמנות, למסור את כשרונו, למסור את זמנו ולמסור את תענוגו לפלוני. ואף שהוא עצמו צריך להרגיש תענוג, מוכרח הדבר שהוא **נהנה מזה שהוא מטיב לו.** אם אתה רואה אדם שיש לו הנאה מלהטיב לאחרים, אתה רואה נפש יותר עשירה. אתה רואה אדם יותר מתקדם, אדם שנפשו יותר מזוככת. הוא הסיר

יכול לראות כאן השחתה בלבד... מסכן! הוא לוקח אדם ומשתמש בו באופן זול לצרכיו האישיים... האם אתה יכול לומר לי איזה יופי יש בזה? אכן תשובה יש, ועוד פעם, בלי שום קשר לדברים גבוהים. התשובה היא **שאם עבד זה באמת נאמן לרבו והתמסרותו באה מנאמנותו לרבו, כי הוא מעריכו על הדברים האמיתיים שקיימים אצלו, ומכיר לו טובה על שדואג לו לכל צרכיו ונותן לו מזון ומחיה ובית לדור בו, אם זוהי הסיבה שבגללה הוא מוכן להזיע ולהיות ער בלילה בשבילו, הרי זה מוליד בו תכונות נפלאות.** עזוב את האדון לרגע. **העבד נעשה עכשיו אדם יותר ויותר טוב משום שהוא מוכן לוותר על נוחיותו, כשרונו וזמנו, מתוך נאמנות למי שמספק לו את צרכיו.**

עוד פעם, איננו מדברים עכשיו כלפי הקב"ה. אנו מדברים באופן פשוט על עבד לאדון בשר ודם. מה היא אותה **עבדות, האם היא עשירות לנפש או טיפשות ודיכוי הנפש?** התשובה היא **שתלוי מה הסיבה שהעבד עובד את אדונו.** אם האדון נטל ממנו את טעם חייו וגזל לו את שכלו ואת כח בחירתו, עד שהוא נראה כחמור... מסכן, בעבר הוא היה אדם מן הישוב, אבל אדונו כל-כך דיכא ולחץ אותו ונתן לו להבין שאין לו שום ערך, עד שהוא נעשה כחמור... הרי אתה רואה לפניך אדם שבור ומדוכא ואתה מתמלא עליו רחמים. אבל אם אתה מכיר את האדם ואתה יודע שהסיבה שהוא מוכן למסור משלו לאדונו והוא יעשה זאת כל עת שיתבקש, היא מפני שהוא מכיר בטובת אדונו - אתה רואה בעבדותו עשירות הנפש. אתה רואה שהנפש מרגישה בהטבת זולתה ומתעורר בה רגש של הכנעה ושל הכרת הטוב למטיבה ומוכנה בעבור כך למסור את כל כולה. וכשזה כך, האדם מרגיש חיות מהנתינה. אע"פ שהוא

כזה, אם הוא עושה זאת מחמת נאמנותו, הוא נוטל חיות מעבודתו.

אם כוונת הגבאי לבנות את עצמו, הוא לא ייעשה מזה אדם יותר טוב ולא יטול מזה חיות, וכשרבו יסתלק מן העולם לחיי העוה"ב, הוא ירגיש כסמרטוט סחוט כי לא יהיה לו מהיכן לקחת כבוד. אבל אם הוא עושה את עבודתו מתוך נאמנות, לאחר הסתלקות רבו, הוא ימצא את עצמו עם המון רווחים, הוא יהיה אז אדם מסוג אחר, אדם הרבה יותר מזוכך. הוא התרגל לסבול ולהפסיד בשביל נאמנות לזולתו. הוא יכול להיות עכשיו עובד ה' באמת. יש לו את היכולת כשחושדים במישהו באיזה ענין לקחת את הדבר על עצמו ולנחול את כל הבזיונות. הוא למד כבר את האומנות ועכשיו הוא יכול לעשותו כלפי הקב"ה.

זה מה שהקב"ה עשה אתנו, וזו עשירות גדולה לנפש, כי הנפש מקבלת חיות מן הנתינה. נשמתנו באה מלמעלה, ומאחר שהקב"ה עושה חסד של אמת ונותן שלא על מנת לקבל, כשאנו מתנהגים במדה זו, נשמתנו מתדבקת בהקב"ה, ואנו מתמלאים חיות.

כל מצב הוא מפתח לעבודת ה'

כעת נבין איך כל זה יכול לשמש כעצה לאדם להתמודד נכונה עם הקשיים החוזרים אליו אחרי יו"ט, כשהמציאות טופחת לו בפניו והוא צריך לחזור לטפל בחובות, ובשאר הפרשיות שניסה לדחות עד כה, והוא שואל בלבו: מה הועיל לי החג אם הריביות רק צמחו ובחשבון הבנק שלי איני רואה עדיין את הכסף של ביזת הים. בשיעור הקודם דיברנו על כמה דרכים בדבר, וכעת נעסוק בענין העבדות.

על האדם להבין באופן פשוט שכל קושי שמזדמן לו לאדם, כל מצב מורכב שהוא

מנפשו יותר לבושים. הוא יותר התרחק ממה שהיה בעת לידתו. בעת לידתו הוא רצה הכל לעצמו ומאז לא רצה לתת לאחרים, ועכשיו הוא כבר התקדם. דבר נפלא הוא.

והנה אם הקב"ה נתן לנו תכונה זו, הוא עשה עמנו טובה גדולה, כי כזה הוא נתן לנו את היכולת להתדבק בו. מדוע? כי כאשר האדם יתנהג כך כלפי הקב"ה, אם ישתמש בגישה זו וירצה להשתעבד בו ולתת לו משלו, ויאמר: אני נהנה להחזיר משהו להקב"ה. הגם שאי אפשר להחזיר לו כלום, מכל מקום אני רוצה לבחור בטוב ולעשות נחת רוח לה' שהוא מטיב לי כל-כך... יש לו לאדם דירה... הוא עבד הרבה כדי לקנותה והשקיע הרבה לשפצה ולתקנה, עד שזכה לברך על המוגמר, והנה נזדמנה לפניו מצות הכנסת אורחים... משפחה אחת צריכה דירה לשבת לרגל שמחה השרויה במעונם... והוא אומר: אני רוצה לתת לה את הדירה לשבת עוד לפני שאנו בעצמנו נכנסים להשתקע בה. אתה יודע למה? כי לא לכולם יש דירה. הקב"ה נתן לי דירה... אני רוצה לתת להקב"ה. אני רוצה לקיים מצות הכנסת אורחים שהיא כקבלת פני השכינה. ראשית עריסותיכם... האם אתם מבינים איזו עשירות היא לנפש?

גבאי שמרוויח יום יום ממלאכתו

ובכן, לא היינו יכול להגיע לזה, אם לא היינו מתלמדים להיות אנשים שרוצים להיות נאמנים לזולתנו ויש להם תענוג בלהיות מסורים לגמרי... גבאי נאמן שמסכים לקבל על עצמו בזיונות (באופן שזה מגיע אצלו ממקום טוב) באמרו: מוטב ייכנס החץ בי... זה הרי אחד מהתכונות שהגבאי צריך שיהיו לו. כשהוא מגיע באיחור, הוא צריך לקבל את האשמה על עצמו. איחרנו בגללי כי לא הייתי מוכן, וכן הלאה... אדם

ללמוד בריציפות ובשמחה שיהיה לזכות לאותו מצב מורכב. ללא ספק, זוהי ההשתדלות המוטלת עליך. **חובתך היא לטפל בעניין על-ידי שתשב ותלמד** בנעימות ובשמחה ובקול תורה. זוהי ההשתדלות הנכונה שתועיל לך במצבך באופן בטוח.

עבודת ה' לפטר מלמד ממשרתו

כשהאדם מבין שהקב"ה הוא זה שמזמין לו את המצבים השונים, הרי הוא מבין שבכל אחד מהם יש עבודת ה' מיוחדת. כאן עבודתי לבטוח בה', כאן עבודתי למלא פי מים, וכן הלאה. וכשהוא מבין שכל המצבים וכל הפרשיות הן בינו לבין עצמו הן בינו לבין הסובבים אותו בבית ובעבודה, יש בהם עבודת ה', הרי הוא מוכן לומר בפה מלא: **'עבד ה' אנכי'. עבד פירושו שלא נעים לו לטפל בדברים, ובכל זאת הוא מטפל בהם.** ברור שלא נעים לו. תחשבו על מנהל מוסד שצריך להודיע לאחד מהמלמדים שבסוף השנה הוא מפוטר מעבודתו. הוא צריך להודיע לו כבר עכשיו, כי לפי החוק צריך להודיע שלושה חודשים מראש כדי שיוכל לחפש עבודה אחרת לקראת השנה החדשה. מדובר ללא ספק בתפקיד בכלל לא נעים. זה מפריע לו מתפילתו, זה מפריע לו מלימודו. אדם בעל נפש עדינה הוא ולא בשבילו לעשות דברים כאלה. הוא כבר הלך לשאול בעצת אדם גדול, וכבר חזר אליו לשאול שוב. הנה **כשבסופו של דבר הוא הולך ועושה את זה, הוא מוותר על נוחיותו בשביל עבודת ה', וכל זה מתוך נאמנות לה'.**

אומרים למנהל המוסד: אתה חייב להבין מה שאתה הולך לעשות, כי אם לא תבין, תמצא את עצמך לאחר המעשה שוב נשאב לבלבול וטרדה, וכל החיים תרגיש אינך

נקלע בו - מה אני אומר לפלוני? הוא מתקשר אלי אלף פעמים ואין לי מה לענות לו? אמרתי לי שיתקשר אלי אחרי החג, אבל זה לא עזר לי, כי עדיין אין לי מה לענות לו. **כל מצב כזה, הוא הזדמנות לעבודת ה'.** פירושו: אם תיגש אליו בדרך הנכונה, תעבוד בכך את ה'. אמנם כן, **יתכן שאינך יודע מהי הדרך הנכונה, אבל דבר זה ברור שיש כאן צעד מסוים שצריך לנקוט בו על פי עבודת ה'.** פעמים שאתה צריך לקיים פגישה עם פלוני ולומר לו את האמת בפניו. אתה יודע שזה יכול לצבוט גם אותך וגם אותו, אבל **אתה יודע שזה מה שהקב"ה רוצה עכשיו.** אתה צריך לשבת אתו ולומר לו ברחל בתך הקטנה: אין לי עכשיו כסף לשלם. מתי יהיה לי? איני יודע. כרגע אין לי ואני עושה כל מאמץ להביא לך את הכסף בהקדם האפשרי. זה מה שהקב"ה רוצה. לא שתתעלם ולא תענה לצלצולי הטלפון, אלא תשים את הדברים על השולחן ככתבם וכלשונם. עליך לפוצץ את הבועה שאתה שרוי בה, **ולפגוש את עצמך ואת פלוני עם האמת. עבודת ה' היא.**

ומה מעכב אותך? ומדוע זה כל-כך מבלבל אותך? מדוע זה מרחיק אותך מהקב"ה? מדוע אתה קורה לזה טרדה? התשובה היא: **בגלל שני עניינים של חוסר ידיעה.** אחד, **שאינך יודע מה לעשות במצבך,** השני **שאינך יודע איזו עבודת ה' יש בכך.** אכן בדרך כלל, זה מתחיל בכך שאינך יודע בכלל שמדובר בעבודת ה'. אתה בטוח שזה מונע אותך מעבודת ה', ולפי האמת, זה לא מונע אותך, אלא מקדם אותך. זה אמנם לא החלק של ללמוד, אבל זה החלק של לקיים. **להתנהג נכונה במצב מורכב ולטפל בו נכונה, הוא עבודת ה'.**

ופעמים שהעבודה היא שתתיישב

היום יום קשה, לא כדאי עכשיו. מחר בסייעתא דשמיא... וכך חולפות כמה שנים שהוא אומר כל יום: מחר. ויש מחר שלאחר זמן. כל יום יש לו תירוץ אחר מדוע יהיה מאוד קשה לילד לקבל את הערתו. בכל אופן, קשה לו עד מאוד לקיים את השמאל דוחה. ויש מי שעומד בקצה השני. להראות שמאל דוחה אין לו שום קושי. הוא עושה את זה עם כל ה'פרישקייט'. לעומת כן, להראות אהבה, מר לו ממר. הוא לא יכול להראות אהבה, והוא עצמו יודע שיתכן שהוא צריך לפנות למומחה שיעזור לו בכך.

יכול לעבוד את ה' מרוב טרדות. **אם אתה רוצה לנצל פעם אחת ולתמיד את המתנה שנקראת 'עבודות וחירות כאחת', עליך לקום ולומר: יש לי תענוג לוותר על נוחיותי בשביל הקב"ה שברא אותי ומחיה אותי ומטיב עמי.** זה מאוד לא נעים לי. מי שמכיר אותי, יודע עד כמה זה לא נעים לי, אך אני בא עם כל הזרזות וחיות לקפוץ לתוך המקוה הקר. לשם יחוד קב"ה ושכינתיה... **זה מה שנקרא עבודות שהיא חירות. זה מה שנקרא שהאדם דולה עשירות מנפשו.**

ימין מקרבת ושמאל דוחה

כך הוא בכל התחומים ובכל הענינים. נתחיל עם משל של חינוך. **חז"ל** אומרים (סנהדרין קז, ב): תינוק יצר ואשה - תהא ימין מקרבת ושמאל דוחה. ופירושו שמצד אחד צריך האדם להרעיף אהבה ולקרב ומצד שני הוא צריך לדעת לומר: את זה אי אפשר לעשות. הגאון **רבי שמחה ווסרמן** זצ"ל (בנו של הגאון רבי אלחנן זצ"ל) היה מסביר כך: אם אחד עומד לפניך כשגבו מופנה אליך ואתה רוצה לסובבו אליך, מה אתה עושה? אתה תופס את צידיו בשתי ידיך, את ירך הימנית אתה מקרב אליך, את ירך השמאלית אתה מרחיק ממך, וכך אתה מסובב אותו עד שאתם עומדים פנים כנגד פנים. זוהי הדרך שבה עליך לטפל עם תינוק יצר ואשה. עליך גם לקרב וגם להרחיק בו בזמן ולסובבם אליך.

פירושו של דבר שהאדם עדיין לא הצליח לדלות את עשירות הנפש לעשות דברים בלתי נעימים אשר הקב"ה רוצה שיעשה. **וכשהאדם מתאמץ לקיים את שניהם, ימין דוחה ושמאל מקרבת, ממקום נכון ובריא מתוך מסירות ונאמנות להקב"ה** - אני נהנה למצות מנפשי איזה דבר שמעודי לא הגעתי לעשותו מחמת חוסר נעימות - **אזי הוא דולה את עשירות נפשו לעשות דבר בלתי נעים ובלתי נוח מתוך שהוא נאמן לזולתו.**

הכרת הטוב באופן בלתי נעים

תחשוב על משהו שאתה חייב לו הכרת הטוב שמתקשר אליך ומבקש ממך להתקשר לפלוני מחותנך ולבקש ממנו שילך לגייס כסף בשבילו ומאוד לא נעים לך לעשות את זה, אבל אתה אוסף את כל כוחותיך והולך ומתקשר למחותנך. לא נעים לך. טובה כזו אינך רוצה לבקש מאף אחד, כל שכן שאינך רוצה לבקשה ממחותנך. אתה אומר לעצמך: איני רוצה. הוא הרי מחותני. אני לא רוצה לנצל את קרבתנו על בקשות כאלה. אבל אתה מתגבר על חוסר רצונך ומתקשר אליו באמרך: אני חייב לפלוני הכרת הטוב...

הבה לא נרמה את עצמנו. לכל אחד מאתנו יש צד אחד יותר קל וצד אחד יותר קשה. יש מי שאוהב להראות ימין מקרבת. אין לו כמעט שום קושי בזה. אך לגבי שמאל דוחה, הוא לא מצליח. הוא אזור אומץ לומר לו, אך ברגע האחרון הוא אומר: לא עכשיו, לא בשבע בערב. או: היה

ותלמד ותשיר? אז לא תראה כלל שיש לך את תכונת החירות. **תכונת החירות תוכר אצלך כשיידרש ממך לעשות דבר שהוא היפך תכונות נפשך.** אם אין לו לאדם שום דרך לעשות מה שצריך כשהוא היפך תכונות נפשו, ואומר כמתבהל: לא-לא-לא! אינני יכול, אינני יכול, אל תדבר אתי על זה, זה לא בשבילי, תן אותו למישהו אחר, דחה אותו לזמן אחר - סימן הוא שהחירות ממנו והלאה. וזו באמת היתה גישתך עד פסח? מדוע דחית אז הכל לאחרי פסח? לא סתם מחמת עצלות, אלא גם משום שלא היה לך נעים מבחינה נפשית לטפל בהם. **אכן בפסח קיבלת את הכלים הנפשיים לגשת ולטפל בהם עם כל ה'פרישקייט'.**

תחשבו על אחד שלומד סוגיא מורכבת, למשל, הסוגיא של תגרי לוד בענין אונאה. הוא צריך לחשב עכשיו את כל האופנים על פי כל השיטות וללכת הלך ושוב, אבל הוא עייף ואינו יכול להחזיק את עיניו פקוחות. הוא כבר שטף את פניו, הוא כבר עומד עם סטנדר, הוא כבר נרדם בעמידה, הקפה כבר נשפך. הוא כבר אחרי הכל ולא מצליח. בלית ברירה, הוא אומר לחבירו: כעת נלך לנוח. מחר בבוקר נבוא בעזרת השם רעננים ונצלול לעומק הסוגיא. למחרת בבוקר, כשהוא מגיע עם מוח רענן וצלול, האם יש לו שאלה מדוע דחה את הלימוד בלילה אחד? - סוף כל סוף אני הלא צריך ללמוד אותה סוגיא עם אותם חשבונות, מה הרווחתי מזה שדחיתי את הלימוד? ברור לו שהדחייה הועילה לו. הוא אומר לחבירו: רואה אתה? זה נס שדחינו את הלימוד. אם היינו ממשיכים ללמוד בערב, לא היינו יוצאים אף פעם ברורים. לסוגיא כזו צריכים מוח צלול. עכשיו זה זורם כמו כינור.

אף כאן, **כשאתה בא אחרי פסח ואתה מאמין שקיבלת את מתנת החירות**

אחרי פטירתו של הגה"צ **רבי משה וואלפסאן** זצ"ל סיפרנו עליו סיפור כזה, שאחרי ניתוח מורכב שעבר, התבקש להתקשר למחותנו בשביל ענין כזה, ועשה זאת בשמחה. אכן אם הדבר מגיע ממקום טוב, **אם מחמת הכרת הטוב, אם מחמת הצורך לעזור ליהודי, פורצת החוצה עוד שלב של חירות הנפש.** הסרת מנפשך עוד מנעול ומה שעד כה לא הצלחת לעשות, כעת הצלחת. אתה חופשי. **אתה כל-כך נאמן שאתה יכול לעשות אפילו דברים בלתי נעימים.**

תחשבו עוד על מי שמלקים אותו כדי להכריחו לגלות סוד, ואינו מגלה. בלבו הוא אומר: שילקו אותי, שייסרו אותי, אינני מגלה את הסוד. למה? כי אני נאמן לפלוני והבטחתי לא שלא אגלה את סודו. מה זה הדבר הזה? עשירות שבנפש הוא. אני נהנה להיות נאמן. אני נהנה שאינני אדם רמאי ושקרן.

בספרים מובא שזה מה שנקרא שמירת הברית. לא משנה כמה קשה יהיה לי, לא הוציא את הסוד במקום שהוזהרתי שלא להוציאו. ברית המעור היא כנגד ברית הלשון. **יש לי ברית מחייבת עם פלוני ואינני מפר אותה בעבור כל הון דעלמא.** עשירות נפלא היא של הנפש.

דחייה שיש בה תועלת

נתן לנו הקב"ה את העשירות הזאת והרי הוא אומר לאדם: **הסתכל על מצבך ונסיוןך ודע שאם אתה מנסה ללמוד את שם המצב ומנסה להתנהג בו בגישה הנכונה על אף שלא נעים לך, פירושו של דבר שאתה עובד אותי בנאמנות.** זה מה שנקרא עבדות - **עבדות שהיא חירות.** בפסח קיבלת את מתנת החירות. עכשיו הזמן לנצל אותה. מתי תרגיש את החירות שלך? האם תרגיש אותה כשתשב בלי שום קשיים ונסיונות

לפתוח את החלון כי יהיה מדי קר, וכך היו לו בלי סוף חוקים ומשפטים בתוך ביתו. ומשם, ממרומי גילו, הוא עשה שינוי במחשבתו. זה לא הגיע לו בקלות, אבל הוא עשה את קפיצת המדרגה... אכן כן, אפשר להתקדם ולהתעלות גם אז. יש לך מושג כמה זה נעים? מעתה לא אכפת לו כלום. הנכדים יכולים לבוא וללכת מתי שרוצים. מה אכפת לו? יש לו את עצמו ואת הקב"ה ודי לו בכך.

הסובל ומעלים עין מסוררים

חירות הנפש היא. האם קל לדלות אותה? ממש לא. זה אף פעם לא קל. אבל זה מה שנקרא עבדות. היכולת לחשוב: רגע אחד! נפשי הלא באה מאין-סוף, ואם כן אני צריך שתהיה לי היכולת לסבול גם מצב כזה, כי המצב המטריד אותי או האדם המטריד אותי, הוא צמצום, ובגלל שעדיין יש לנפשי אחד מלבושי הצמצום, כיון שמתנגש צמצום בצמצום - נוצר פיצוץ, מדורת ל"ג בעומר. אפשר לשמוע את האדם אומר: עם כלה פלונית... לא הולך, בקיצור, כבר ניסינו... נפרדנו כבר... אנו יכולים לתת דרישת שלום, אך לא מעבר לזה... יש לך מושג מה היה פה? הקרבנו ימים טובים בשבילה... זה מה שנקרא שהצמצום של אדם זה עם הצמצום של אדם זה, אינם מסתדרים. אבל החירות שבנפש, אין לה שום בעיה עם כלה פלונית. בכלל לא. אתה יודע למה? כי **האין-סוף של הנשמה, החלק של החירות, אין לו שום בעיה עם צמצומים.**

פלוני משונה, פלוני מבקש כל הזמן טובות, פלוני אינו מושיט יד... בסדר גמור. נשמתו בלי הצמצום - דווקא חמודה מאוד. פלוני שר שלא על הטון הנכון. צריכים עוד מרה כדי להצליח לסבול אותו. אבל חלק

והעבדות, אתה מרגיש עונג עצום. מתי יש לנפש עונג, כשהיא מצליחה לעשות דבר שעד כה לא הצליחה לעשות. איך מרגיש בחור שעד כה התבייש לגשת לעמוד? שנתיים ימים ניסו לשכנע אותו והוא בשלו: אינני ניגש ויהי מה. וכעת הוא מצליח לגשת ולהתפלל בנעימות. יש לכם מושג כמה טוב הוא מרגיש? הוא הצליח להוציא עוד חלק מהנפש. עד כה הוא היה בכלא ועכשיו השתחרר.

דומה לכך, מי שנמנע מדבר עם חברים כי היה 'מגמגם' ולא הצליח להוציא את המילים מהפה כתיקון, והלך לטיפול אצל מומחה, ועכשיו הוא מדבר ומשוחח עם חברים כאחד האדם והוא שמח וקורן מאושר. מה פשרו של דבר כזה? פשרו של דבר שהוציא את נפשו מבית הכלא. עד כה היה מנוע מלעשות דבר כל-כך בסיסי כי ירא היה מתגובותיהם של אחרים, ועכשיו שהוא יכול לעשותו, נפשו יצאה לחירות, והרי זו עשירות הנפש.

אפשר לצאת לחירות בגיל תשעים

ולדבר זה אין גבולות. דבר אין סופי הוא. לכן זה כל-כך מפחיד. אנו מדברים על דוגמאות מסוימות כאילו יש פה ושם משהו שמתמודד עם זה, ולמען האמת **כולנו מתמודדים עם זה**, כי נפשנו באה מאין-סוף, כך שתמיד אפשר להוציא ממנה עוד ועוד יכולות שמעשירים אותו יותר ועושים אותו יותר ססגוני, וכל פעם שהאדם מגלה עוד יכולת כזו, הוא רואה **כמה נפשו היתה נעולה קודם לכן בהשוואה למצב החדש. ככה זה תמיד, במשך כל ימות חיי האדם.**

דוגמא לדבר: אדם זקן שבמשך כמה שנים כל דבר הטריד אותו. הוא לא נתן לנכדיו להגיע אליו כי הרעישו, ולא נתן

אחטא ואשוב ח"ו. הקב"ה יודע את כל הסיפור שלי ואוהב אותי... כל הדרשה הזו היא אמת לאמיתה, אך תוסיף לה דבר אחד, שבנשמתך קיים כל הכוח הזה, וכשתגלה אותה, לא רק תחיה בחירות, אלא גם תקדש שם שמים באופן נפלא.

ונקדשתי בתוך בני ישראל

ברמב"ם הלכות יסודי התורה (פ"ה הי"א) מבואר שכל שהאדם יותר בעל חכמה ויותר מפורסם בחסידות, כך הוא צריך להיזהר יותר שלא יתחלל שם שמים על ידו. הוא מביא שם דברי האמוראים **במסכת יומא**, אחד אמר שאם הוא קונה בשר ואינו משלם מיד, נחשב אצלו הדבר לחילול ה', וכן כמה דוגמאות, ואחת מהדוגמאות המובאות שם היא לקבל כל אדם בסבר פנים יפות ולכבד כל אחד אף למי שאינו מכבדו. כשהאדם עושה כן - הוא מקדש את ה', כשאינו עושה כן - הוא מחלל את ה'. והסיבה בעומק איננה מפני שאנשים אוהבים אדם נחמד וחביב, אלא **משום שזוהי מדתו והנהגתו של הקב"ה**, ולכן אם ירא האלוקים אינו נוהג כן, רואים את הצמצום שבו, את החלקים האפלים שלו, ולא נעים לפגוש אדם כזה באותם חלקים. לשון הרמב"ם שם הוא שאדם כזה צריכים לפגוש תמיד כשהוא מוכתר בתפיליו ועטוף בטליתו. **כשרואים אדם כזה עם חסרונם ברוחניות, יש בזה משום חילול ה', כי רואים את גופו - לא את נשמתו.**

לענייננו, כשהאדם דולה מנשמתו את היכולת לסבול מצבים מורכבים שונים ומשונים, הרי הוא מגלה החוצה את האין-סוף שבנשמתו, ומי שעומד לצדו, מרגיש את האלוקות. זוהי קידוש ה'. 'ונקדשתי בתוך בני ישראל. העומד לצדו אומר: ראיתי אלוקות. הרגשתי את מדתו של הקב"ה כשהייתי בקרבתו. זהו הפירוש

החירות יכול. אין לו שום בעיה עם זה. תשיר, תזייף, תעשה הרמוניה צורמת. הכל טוב, הכל נפלא. **החירות של הנפש יכולה לסבול את הכל. הקב"ה סובל ומעלים עין מסוררים.**

יש לך כח הסבל

נורא נוראות לראות את הדבר הזה. האדם אומר: איני יכול לסבול את פלוני. הוא מעצבן אותי, אין לך מושג עד כמה. הוא מוציא אותי מהכלים. אם זה אחד בבית הכנסת, אם זה אחד במקום העבודה, אם זה אחד במשפחה, אם זה ילד. אני לא יכול לסבול אותו עם העוולות שהוא עושה...

ברם, ידוע תדע שיש לך כח בנפשך **לסבול את פלוני וליהנות בנוכחותו**. לסבול אין פירושו שאתה בוער מבפנים ואתה רוצה להוריד סטירה על פלוני אך אתה מתאפק. לא! לא זה נקרא לסבול. לסבול פירושו שאתה מרגיש שזה בסדר גמור. **יש לך כח בנפשך לסבול, וכשתאמין שיש בנפשך את הכוח הזה ותבקש מהקב"ה: עזור לי לסבול את המצב - תראה שהכוח הזה יתגלה לך.** הנשמה הלא מגיעה מאין-סוף, ואם הקב"ה יכול לסבול כל מצב, אף היא יכולה.

יש שהאדם שואל, אם בקול אם בשקט: איך אין לפלוני רחמנות? איך יש לו את החוצפה לדבר כך בפרצופי? - ואיך אתה מתנהג כלפי הקב"ה? אתה הלא עושה עוולות יותר גדולות כלפי הקב"ה, אם בלשון הרע, אם בשמירת עיניים, אם בדברים אחרים. אין לך בעיה עם זה, אתה יודע למה? כי אתה יודע שהקב"ה הוא ארך אפיים. הקב"ה מבין שכאן בעוה"ז יש חטא. הקב"ה מכיר את העבר שלי ומכיר את נסיונותי ויודע שאני עובד עם עצמי ושאיני רוצה לחזור בתשובה שלימה ואינני בבחינת

טוב ואתה אומר: אינני צריך דווקא את המוסף, טוב לי גם ככה... אין שום סיבה למחלוקת.

**כשאתה יודע שהכוח הזה קיים
בנשמתך, אתה יודע שיש לך על מה
להתפלל.** לא תתיימש גם אחרי אלף
פעמים, **תתפלל ותחזור ותתפלל, ובסוף
הכוח הזה יתגלה.** 'אני ה' אלוקיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם
לאלוקים'. אני רוצה שתרגיש את האלוקות
שקיימת בך. הוצאתיך מארץ מצרים ואני
מבטיח לך שזה מה שיקרה. המעלה
אתכם... זהו הפירוש גם 'הרחב פיך
ואמלאהו'. **התפלל לה' שתוכל להתעלות
מעל הצמצומים.** החיים מאוד נעימים
כשמתעלים מעל הצמצומים, ועל זה **אנו
מודים לה' על שהכניסנו למקום של
עבדות, ופדה את העבדות כדי שנהיה לו
לעבדים, כי זה מה שנקרא עבדות, הכח
להיות נאמן עד הסוף - אני נמצא כאן כל
כולי אך ורק בשבילך...**

של 'ונקדשתי'. לעומת כן, כשרואים את
האדם ברוגז וחסר סבלנות, אין רואים בו
את מדתו של הקב"ה, כי הוא מדבר ופועל
מתוך לבושיו. זהו הכלל, **כשהאדם מעורר
את העשירות שבנפשו, עוד ועוד אלוקות
מתגלית מתוכו. זהו חירות ועבדות ביחד.**
כזו עשירות!

אנו העם הנבחר קיבלנו את המתנה הזו.
מתנה היא העוזרת לנו בכל נסיון ובכל
מצב. בכל מצב משונה ובלתי נעים שאתה
נמצא, עליך לדעת כך: נכון שהמצב
מצומצם, אך הטענה עליך היא: מדוע אתה
מצומצם? הבעיה היא רק כשצמצום נפגש
עם צמצום. העולם אומרים שצריך שנים
בשביל להתקוטט. אי אפשר לריב עם מי
שמרגיש טוב. הצמצום שלך מתנגש עם
הצמצום של פלוני ואינם מסתדרים. אתם
נעשים בבחינת שנים אוחזין בטלית, זה
אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי.
לשניכם יש יארציט ושניכם רוצים לגשת
לעמוד. ברור שמתפרצת מריבה. אם לך

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת שמיני כ"ז ניסן ה'תשפ"ט

חובת הזהירות מאכילת מאכלות אסורות אפילו בשוגג

ומה נפלא הוא שהאזה"ח הק' נקט לשון זה "שומר נפשו ישמור את הדבר", כי כן מבואר בזה"ק שהפסוק (משלי כא, כג) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", עולה גם על מאכלות אסורות, שהשומר את פיו שלא להכניס בו מאכלות אסורות, שומר מצרות נפשו.

עבודת הבעש"ט לתקן את השחיטה

והנה ידוע מה שהצדיקים אמרו שבספר האזה"ח הק' נמצאים כל יסודות הבעש"ט הק', ואכן ידוע שהבעש"ט ראה זאת כתפקיד לתקן את ענין המאכלות האסורות. הבעש"ט רצה ללמד את ישראל את מה ידגישו בעבודת ה', מה עיקר ומה טפל, מה חשוב ביותר ומה אינו חשוב כל-כך, אך ראה שיש מכשול גדול העומד לו לרועץ, כי הוא מטמטם את לבות בני האדם ומונע מהם להבחין בין עיקר לטפל, והוא ענין השחיטה שהיה זנוח מאוד באותה תקופה, הן ענין מומחיות השוחטים והן ענין כשרות הסכין, והן ענין טהרת השוחטים במקוה.

כך מובא בספה"ק "בית אהרן" (בליקוטים) שזה היה אחד מהדברים העיקריים שהבעש"ט בא לתקן, וכך ידוע

ולא תטמאו ונטמתם במ

אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם (יא, מג), ובאזה"ח הק': ואומרו ולא תטמאו בהם, אולי שיכוין לומר שצריכין ישראל להזהר לבל יכנסו לפיהם אפילו בהיסח הדעת, כי ההפרש שבין השוגג למזיד במציאות זה כשוגג כמזיד (כלומר בתוצאה הסופית אין חילוק בין שוגג למזיד), כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפילו בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם, במעשה מזיד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמא נפשו ותטמטם (כלומר, הגם שיש איזה הבדל ביניהם, כי האוכל מאכלות אסורות במזיד נעשית נפשו שקץ, מה שאין כן באוכל בשוגג. עם כל זה בנוגע לטמטום הלב אין חילוק ביניהם), והוא אומרו ולא תטמאו ונטמתם במ (היינו שתיזהרו שלא יטמטמו לבכם בשום אופן, אף לא על-ידי אכילת מאכלות אסורות בשוגג).

שומר נפשו ישמור את הדבר

ומסיים האזה"ח הק': וצריך האדם לזהר בתוספת זהירות וזריזות בכל דבר אשר ייכנס בגדר ספק שיקוץ זה, ומה גם בזמנים אלו שזוהם האויר והארצות כולן יחד ואין לך גידולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ שומר נפשו ישמור את הדבר.

לכולם, ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתות החיות שהוא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם. לכן התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשם שלא יתגאלו בפת בג המלך וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר שתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח א-לוה אשר הוא ואורייתא כולא חד, ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים. אבל אנשים הללו (המפסקים במקורותיהם של חז"ל) בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאים, ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרינו הבנויים על פי שכל אלוקי עולם ומלך עליון, והואיל והעיוז פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. וכך עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם. עד כאן תוכן דבריו (של הבעש"ט).

נורא נוראות! החכם הגדול הרמב"ם ז"ל הבין תיכף ומיד שאין לו מה להתווכח עם השואלים, כי ברור היה לו כשמש שלבם נטמטם בגלל מאכלות אסורות ולכן לא יועיל להם כלום כי לא יוכלו לקבל את מתיקות נופת צוף מאמרי חז"ל...

הבעש"ט הרי הגיע לעולם כדי לעורר את בני דורו ובני הדורות הבאים אחריו לקיים יסודות הדת שנשכחו מן הלב, אם זה מצות האמונה והבטחון, ואם זה חובת הביטול להקב"ה ולצדיקיו היראים וכהנה

שהיה עובר ממקום למקום וממנה שוחטים חדשים. אף הוא עצמו היה אומר שהיצר הרע מצא לו עצה חדשה - במקום להלחם על כל דבר בנפרד, הוא נלחם על ענין השחיטה כדי להאכיל לכולם נבילות וטריפות ולטמטם את לבם ואז כולם נופלים ברשתו.

אף אתה הקהה את שיניו

זה לשון הספה"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת עקב) על הפסוק "ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד": שמעתי מאדוני אבי זקני [הבעש"ט הק'] זללה"ה על מדינה אחת ששאלו במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם [מה מקורו] מן התורה, ומה שדרשו חז"ל בגמרא (סנהדרין ז, ב - זב, א) מן הפסוקים, אמרו שיש לדורשם באופן אחר, ולא רצה [הרמב"ם] להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידיו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם.

זה תוכן דבריו (של ר' שמואל אבן תבון בפקודת הרמב"ם) בקיצור נמרץ: על פי חכמת הטבע כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהוא אלקות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בנין אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים. וכן להיפוך, חס ושלוש נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדיעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והיא אבי אבות הטומאה

לאכול דבר איסור ומוציא אז הניצוץ הקדוש (דומה הדבר למה שכתב ה'בני יששכר' שלפעמים טובבים מן השמים להפיל מאכל איסור לתוך מאכל היתר ולבטלו בתוכו, זאת בכדי שיוכלו לאכול אותו ולהעלות את הניצוצות הטמונים בו).

ומסיים בעל תשואות חן: ובוזה באנו לביאור הפסוק "ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך", פירוש שתוציא על-ידי התורה כל הניצוצות אפילו ממקור הטומאה, ולא תצטרך לבוא לידי חולי ח"ו ליהנות מדבר איסור לצורך העלאת ניצוצות, כי על-ידי התורה יתוקן הכל.

האדמו"ר מסקווירא זיע"א סיפר שפעם חלה הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א ברגלי והרופאים הציעו לו לשתות שמן דגים האסור בשתיה. השאלה נשלחה אל הפוסקים והללו השיבו פה אחד שמותר לו לשתותו לצורך רפואה מאחר שאינו כדרך הנאתו. אמר **האדמו"ר**

מראחמסטריווקא-ארה"ב זיע"א בשם חותנו שהוא יודע בבירור שלא הסתמך על תשובות הפוסקים ולא שתה את השמן, באמרו **שהוא מעדיף להעלות את הניצוצות על-ידי היגיעה בתורה, כי אינו רוצה בשום אופן לטמטם את לבו במאכלות אסורות.**

מוטב שיהיה שוטה כל ימיו

וכבר נמצא כן בשו"ת **חת"ס** (ח"א סי' פג) שנשאל בענין קטן שוטה אם מותר למסרו למוסד נכרי שבו יוכלו לרפאותו ולהביאו לכלל דעת אך יפטמוהו במאכלות אסורות. לאחר שהוא מגיע למסקנא מבוססת היטב על מקורות רבים בהלכה שמותר למסרו למוסד בתנאי שיוציאוהו משם לפני שיגיע

רבות, אך ידע שאם ימשיכו לאכול נבילות וטריפות ידבר מעתה ועד עולם וכל דיבוריו יפלו על אזניים ערלות, לכן הלך מעיר לעיר ומכפר לכפר והעמיד שוחטים יראים וכשרים כדי שיהיה למי לדבר.

והתקדשתם והייתם קדושים

ויסוד זה מבואר כאן בדברי האור החיים הק', וממשיך עוד האוה"ח הק' כלפי מי שישאל: "איך אוכל להזהר שלא להכשל במאכלות אסורות אפילו בשוגג? הרי אין הדבר מסור בידי!", שזהו מה שאמרה תורה בהמשך "והתקדשתם והייתם קדושים", וזה לשון האוה"ח הק': **פירוש, אם אתם מתקדשים, אני אקדש אתכם לכל יכנס לגופכם דבר שיקוץ, על דרך אומרים** (חולין ה, ב) **[בהמתן של צדיקים] אין הקב"ה מביא תקלה על ידו, וכל שכן צדיקים עצמן, והעמידו התוספות מאמר זה בדבר איסור הנכנס לגופו של אדם כי הקב"ה ישמרהו בזה.**

מבואר מדברי האוה"ח הק' שהמאמר "אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים" עולה לא רק על הצדיק הגמור דוגמת רבי פנחס בן יאיר, אלא גם על כל אחד שמקדש את עצמו בעשיית גדרים וסייגים שלא יאכל מכל הבא ליד, כי אף הוא מסייעים לו מן השמים שלא ייכשל במאכלות אסורות אפילו בשוגג.

והסירותי מחלה מקרבך

ומה נפלאים דיבוריו שבספה"ק **"תשואות חן"**^א (ליקוטים לפרשת משפטים): והנה לפעמים על-ידי מעשי האדם מוריד ניצוץ קודש למקום שפל עד שמפילו לתוך דבר איסור וקשה מאוד ההעלאה, ומצטרך האדם להיות נחלה ח"ו, שאז הותר לו

א. להרה"ק רבי גדליה מליניץ ז"ע, מתלמידי הבעש"ט הק' ז"ע.

בחשבו שאף אחד אינו משים לב. יקח בחשבון שהקב"ה הבטיח "והתקדשתם והייתם קדושים" - אם ייזהר במה שנכנס לפיו, יום אחד ייפתחו לו מעיינות החכמה. הלא לאדם יש הרבה דברים המעכבים אותו מלקלוט את חכמת התורה, ותמיד צריך לקחת בחשבון ענין המאכלות האסורות. ואכן הצדיקים היו תמיד מרגישים. כשהיו אומרים להם על פלוני שמוחו נעול, אמרו: שיתחיל להחמיר בכשרות ומוחו ייפתח לרווחה...

לי"ג שנים ויום אחד, הוא כותב כך: ומכל מקום העידו קדמונינו ז"ל שעל-ידי מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, עדיין אני אומר מוטב שיהיה שוטה כל ימיו וכו'.

פחד פחדים! להלכה מותר, אבל מה יהיה לך מזה אם לבו יהיה מטומטם? עדיף שישאר שוטה כל ימיו...

ולדידן, יש שהאדם רוצה להקל לעצמו

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוי' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	חדש! קיסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
בני ברק	חדש! ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיוכן ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
ביתר עילית	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	חדש! חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
פתח תקוה	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
קריית גת	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	בית מדרש באיאן	גרין פארק
צפת	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך,

ניתן לפנות ל'מכון הבינוי' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמוח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם **זיכוי הרבים**, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען **א חלק אין די הוצאות**, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482

בשורה קשמחת
לתושבי
ארץ הקודש

תושבי ארץ הקודש

שבת

התעלויות • התחזקות • התרוממות

ותקנים כס"ד לקוראי שנג עם מקדשי שבעי

שבת קודש
פרשת
אחרי
קדושים

רב אייר תשפ"ה הבעל"ט

במלון
"ציפורי בכפר"
חפץ חיים

השבת נעם הקשמות
שבת קודש נפשות
"ישראל קצל קנסיף"
החסיד

הרב
שמעון
שפיצער
שריט"א

הרשמה במערכת נדרים פלוס

מכון הבינייני > שבת הבינייני חפץ חיים תשפ"ה.

לבידורים ניתן לפנות למייל:

s033096216@gmail.com

ניתן להתעדכן בקו העדכונים 0733478404

רישום טלפוני

בין הישקות 13:00-11:00

חוספר 0733725607

במחיר

960 ש"ח

עד 3 תשלומים